

**UCHWAŁA NR XLI/262/21
RADY MIEJSKIEJ W RAJGRODZIE**

z dnia 30 listopada 2021 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Rajgród na lata 2021-2026

Na podstawie art. 7 ust. 1 i 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021r., poz. 1372); art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876) uchwała się, co następuje:

§ 1.

Uchwala się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Rajgród na lata 2021-2026 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Rajgrodu

§ 3.

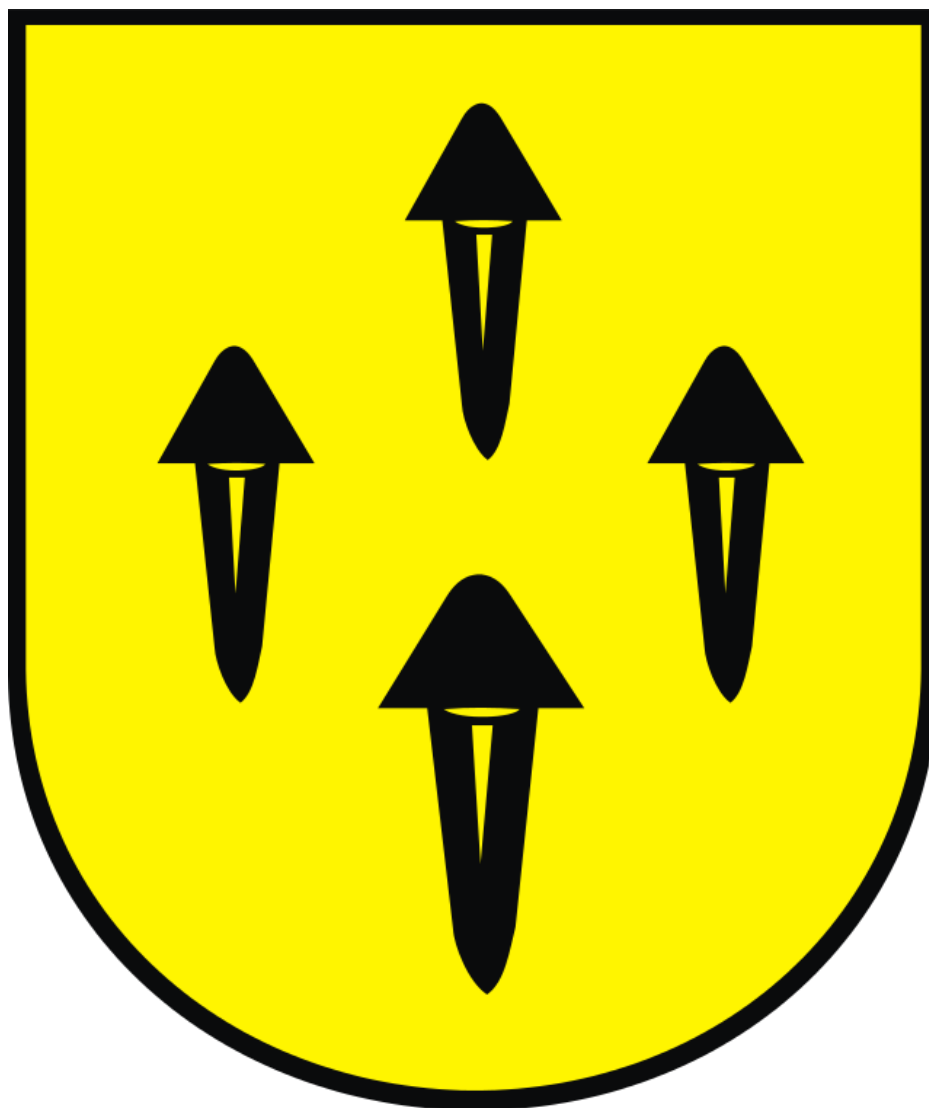
Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej

Marek Bućko

Załącznik do uchwały Nr XLI/262/21
Rady Miejskiej w Rajgrodzie
z dnia 30 listopada 2021 r.

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY RAJGRÓD NA LATA
2021 – 2026

RAJGRÓD 2021

Spis treści

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA	3
Wprowadzenie	3
1. ZAŁOŻENIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE RAJGRÓD NA LATA 2021-2026	4
1.1 Źródła prawne.....	4
1.2 Podstawy strategiczno-programowe – dokumenty krajowe i europejskie	6
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	10
2.1. Charakterystyka gminy	10
2.2. Demografia	15
2.3 Problemy społeczne w perspektywie ośrodka pomocy społecznej.....	18
2.3 Kwestia osób bezrobotnych.....	37
2.4 Kwestia dziecka	41
2.4 Rozwiązywanie problemów alkoholowych	44
2.6 Kwestia przestępczości	45
2.7 Kwestia przemocy w rodzinie	47
2.8 Kwestia niepełnosprawności i starości	51
2.9. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy Rajgród	52
2.10. Analiza SWOT	56
2.11. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych.....	64
2.12. Podsumowanie części diagnostycznej.....	66
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	68
3.1. MISJA	68
3.2 Karty strategiczne	68
3.3 PROGRAMY I PROJEKTY	81
3.4 Zestaw wskaźników monitoringowych	82

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna, oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad strategią. Został tutaj także ukazany związek analizy z innymi dokumentami strategicznymi, funkcjonującymi na różnych poziomach administrowania i zarządzania.

Wprowadzenie

Polityka społeczna oznacza racjonalną działalność państwa i innych podmiotów zmierzającą do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, pożądanych struktur społecznych i stosunków społeczno-kulturowych, służących efektywnemu i sprawiedliwemu zaspokojeniu potrzeb społeczeństwa. Na poziomie lokalnym jednym z podstawowych narzędzi służących jej realizacji jest strategia rozwiązywania problemów społecznych. Strategia rozwiązywania problemów społecznych to dokument przedstawiający koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji lokalnej polityki społecznej, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Niniejsza strategia została opracowana w Ośrodku Pomocy Społecznej w Rajgrodzie. Powstała w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, w tym sektora pomocy społecznej, oświaty, kultury, sportu i rekreacji, a także policji.

Strategia została przygotowana na lata 2021-2026 ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie globalnym, europejskim, ogólnopolskim i samorządowym skąd, stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

Strategia składa się z siedmiu części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu, jego uwarunkowania strategiczne i programowe oraz

funkcjonowanie pomocy społecznej na terenie Gminy Rajgród. W drugiej opisano aktualną sytuację społeczno-gospodarczą na obszarze objętym strategią. Trzecia oraz czwarta część strategii obejmuje diagnozę sytuacji społecznej w gminie, która została przygotowana w oparciu o dane pozyskane z instytucji, identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także analizę ankiet skierowanych do mieszkańców gminy, w tym przedstawicieli samorządu lokalnego. Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach: rynek pracy, bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, ochrona macierzyństwa, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, uzależnienie od alkoholu, narkomania, przemoc w rodzinie, bezdomność. W piątej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie programowania dokumentu. Zostali również wskazani realizatorzy strategii oraz czas realizacji wyznaczonych kierunków działań. Ramy finansowe zostały określone w szóstej części. Natomiast część siódma strategii zawiera informacje na temat sposobu realizacji dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu i ewaluacji przy wykorzystaniu przygotowanego zestawu wskaźników monitoringowych. Przy istniejącym obecnie ogromnym zapotrzebowaniu na myślenie i działanie strategiczne należy pamiętać, że sam fakt przygotowania strategii to dopiero część teoretyczna procesu, którą należy uzupełnić praktyką i działaniem, czyli wdrożeniem dokumentu. Skoordynowana współpraca, wola i determinacja w przeznaczaniu i pozyskiwaniu środków finansowych przełoży się na skuteczność realizacji strategii.

1. ZAŁOŻENIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE RAJGRÓD NA LATA 2021-2026

1.1 Źródła prawne

Obowiązek opracowania gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem

programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Na treść i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych mają wpływ również takie akty prawne:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372);
 - ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119);
 - ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020r. poz. 821 z późn. zm.);
 - ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111);
 - ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 877);
 - ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249);
 - ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050);
 - ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1100);
 - ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 176.);
 - ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573.);
 - ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2133 z późn. zm.);
 - ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057);
 - ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021r. Poz. 75);
 - ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685);
 - ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2021 r. poz. 716);
 - ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2020 poz. 1297);
 - ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 z późn.zm);
 - ustawa z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r., poz. 1329).

1.2 Podstawy strategiczno-programowe – dokumenty krajowe i europejskie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Rajgród jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

- ✓ **„Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych”** ratyfikowana przez Prezydenta Polski w roku 2012 ma na celu popieranie, ochronę i zapewnienie pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby niepełnosprawne oraz popieranie poszanowania ich przyrodzonej godności. Dokument kładzie nacisk na prowadzenie konsultacji z osobami niepełnosprawnymi w zakresie spraw związanych z osobami niepełnosprawnymi oraz angażowanie tych osób, w tym niepełnosprawnych dzieci, w te procesy, za pośrednictwem reprezentujących je organizacji.

- ✓ **Traktat Akcesyjny** - na mocy niniejszego Aktu nowe Państwa Członkowskie przystępują do decyzji i umów przyjętych przez przedstawicieli rządów Państw Członkowskich zebranych w ramach Rady Wspólnoty. Nowe Państwa Członkowskie zobowiązują się przystąpić od dnia przystąpienia do wszystkich innych umów zawartych przez obecne Państwa Członkowskie i dotyczących funkcjonowania Unii lub związanych z jej działaniami. Oznacza to, że Polska zobowiązuje się do przestrzegania wszystkich norm prawnych i przyjętych strategii rozwojowych dla poszczególnych obszarów życia społeczno-gospodarczego,

- ✓ **Narodowa Strategia Integracji Społecznej (NSIS)** - Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, który ma na celu pomoc we włączeniu Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej UE stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego inwestowanie w z oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:
 - dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
 - rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,

- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

✓ **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.)**

Strategia ta jest obowiązującym, kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze długofalowej polityki gospodarczej i społecznej. Strategia określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2030. Przedstawia nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony.

✓ **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 (SRKL)**, której głównym celem jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Obejmuje 4 cele szczegółowe:

- Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych;
- Poprawę zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej;
- Wzrost i poprawę wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy;
- Redukcję ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawę dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030, stanowiąca odpowiedź na wyzwania, jakie stoją przed Polską, w zakresie lepszego wykorzystania potencjału ludzkiego i zapewnienia spójności społecznej. Zaplanowano bardzo szerokie działania, które odnoszą się do zatrudnienia i polityki społecznej oraz wpływających na nie kwestii związanych z zapewnieniem odpowiednich warunków mieszkaniowych, do edukacji i szeroko rozumianej ochrony zdrowia.

✓ **„Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** (projekt z dnia 19 listopada 2020 r.), którego głównym celem jest wsparcie i inkluzja osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz wzrost spójności społecznej” Określone na podstawie diagnozy priorytety i działania koncentrują się na obszarach:

- przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- przeciwdziałania bezdomności,

- rozwijania usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- wspierania osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej,
- wspierania integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.

- ✓ **Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030.** Celem głównym Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami jest włączenie osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe, a tym samym zagwarantowanie im praw określonych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Dokument zakłada kompleksowe, horyzontalne, ponadsektorowe podejście polityki publicznej do wsparcia osób z niepełnosprawnościami, uwzględniające ich potrzeby w zakresie niezależnego życia i włączenia społecznego. Wskazano 8 obszarów priorytetowych Strategii, tj.

- Niezależne życie
- Dostępność
- Edukacja
- Praca
- Warunki życia i ochrona socjalna
- Zdrowie
- Budowanie świadomości
- Koordynacja

- ✓ **Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021** – celem głównym programu jest: Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce.

Cele szczegółowe to:

- Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
- Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

- Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

✓ **„Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność**, uwzględniająca szczegółowe rozwiązania we wszystkich najważniejszych sferach życia osób starszych, m.in. w zakresie bezpieczeństwa, zdrowia, aktywności społecznej, zawodowej itp., a także dostosowania infrastruktury do potrzeb i możliwości takich osób”

✓ **Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030**- wskazuje cele, które wzmocnią konkurencyjność województwa podlaskiego. Te cele to: dynamiczna gospodarka, zamożni mieszkańcy: aktywni, kompetentni, żyjący w przestrzeni wysokiej jakości: jeżdżący szerokimi, równymi drogami, leczący się wyspecjalizowanych szpitalach, korzystający z dóbr kultury, wysokiej jakości edukacji. I trzeci cel: partnerski region, dobrze zarządzany, współpracujący z innymi regionami i krajami

✓ **Program Rozwoju Gminy Rajgród na lata 2016-2022**

Program Rozwoju Gminy Rajgród na lata 2016-2022 nakreśla główne kierunki, którymi jednostka powinna podążać w perspektywie najbliższych lat. Określono misję gminy- czyli pożądany stan rozwoju gminy w roku 2022. , która brzmi: Gmina Rajgród to miejsce z unikalną przyrodą atrakcyjne dla turystów i zapewniające wysoką jakość życia mieszkańcom otwartym na współpracę i przedsiębiorcze inicjatywy Jest to swoisty ogólny cel rozwoju, z którego wynikają wszystkie cele strategiczne i operacyjne. Misja rozwoju jest wynikiem wykorzystania endogenicznych zasobów gminy. Została ona sformułowana w oparciu o wyniki pogłębionej diagnozy uwarunkowań rozwojowych gminy Rajgród. Program Rozwoju Gminy Rajgród zakłada trzy cele strategiczne. Należą do nich:

Cel strategiczny 1. Wzrost gospodarczej konkurencyjności gminy

Cel strategiczny 2. Poprawa jakości infrastruktury technicznej

Cel strategiczny 3. Aktywizacja i integracja społeczna mieszkańców gminy

W kontekście wewnętrznego rozwoju, *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Rajgród na lata 2021-2026*, wpisuje się w wizję gminy nakreśloną przez Program Rozwoju Gminy

Rajgród na lata 2016-2022 mówiąca o Gminie, jako miejscu z unikalną przyrodą atrakcyjną dla turystów i zapewniające wysoką jakość życia mieszkańcom otwartym na współpracę i przedsiębiorcze inicjatywy.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet.

2.1. Charakterystyka gminy

Rajgród – widok na Górę Zamkową i osiedle „Rontgart”

Miasto i gmina Rajgród położona jest w północno-wschodniej Polsce, na granicy dwóch jednostek fizyczno-geograficznych: Pojezierza Łęckiego i Kotliny Biebrzańskiej, położona jest na terenie „Zielonych Płuc Polski” i w części na terenie Biebrzańskiego Parku

Narodowego. Położona na obszarze o stosunkowo mało zniszczonym środowisku wyróżniającym się szczególnymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi.

W układzie administracyjnym kraju leży w północno-zachodniej części województwa podlaskiego, we wschodniej części powiatu grajewskiego. Graniczy z gminami województwa podlaskiego: Grajewo, Goniądz, Bargłów Kościelny i województwa warmińsko-mazurskiego: Kalinowo i Prostki.

Miejscowości należące do Gminy Rajgród:

LP	MIEJSCOWOŚĆ
1	BEŁDA
2	BIEBRZA
3	BUKOWO
4	CISZEWO
5	CZARNAWIEŚ
6	DANOWO
7	GRZĘDY
8	KARCZEWO
9	KARWOWO
10	KOŁAKI
11	KOSIŁY
12	KOSÓWKA
13	KOZŁÓWKA
14	KULIGI
15	ŁAZARZE
16	MIECZE
17	ORZECHÓWKA
18	PIENCZYKOWO
19	PIĘNCZYKÓWEK
20	PIKŁY
21	PRZESTRZELE
22	Rajgród
23	RYBCZYŻNA
24	RYDZEWO
25	SKRODZKIE
26	SOŁKI
27	STOCZEK
28	TAMA
29	TURCZYN
30	WOJDY
31	WOŹNAWIEŚ
32	WÓŁKA MAŁA
33	WÓŁKA PIOTROWSKA

HISTORIA

Pierwsze ślady osadnictwa odnalezione na ziemiach rajgrodzkich pochodzą sprzed 7 tysięcy lat. Na przełomie II - I w p.n.e. na tych terenach mieszkali plemiona wywodzące się z ludów bałtyjskich plemion staropruskich, z których wytworzyły się w ciągu kilku następnych wieków nacje Prusów, Jaćwingów, Łotyszy i Litwinów. Na ziemiach rajgrodzkich istnienie jaćwieskie datuje się od II w. Na wyspie, gdzie wznosiło się wzgórze, Jaćwingowie założyli warowny gród, który jako Raj był główną siedzibą Zlińców. W latach 1278-1283 doszło do ostatecznego pogromu Jaćwingów przez Krzyżaków. Już po rozgromieniu Jaćwingów przyjęła się nazwa Rajgród. Następnie ziemie te dostały się pod panowanie litewskie, lecz również masowo napływali tu osadnicy mazowieccy. Jaćwingowie nie znali pisma, nie zostawili po sobie dokumentów, jedynie kurhany, nazwy rzek, jezior oraz grodziska.

Zaczątkami kolonizacji puszczy pojaćwieskich były małe osady osaczników kierowane przez urzędników książąt litewskich. Puszcze od południowego-zachodu kolonizowali Mazurzy, od północnego-wschodu Litwini, od południa Rusini i Podlasianie.

Osadnictwo puszczy pojaćwieskich trwało trzy wieki. Żywiołem osiedleńczym byli głównie Polacy i Litwini, ale nie zabrakło Żydów, Niemców, Rosjan, Tatarów. Puszcza Augustowska i bagna nadbiebrzańskie stworzyły naturalną przegrodę dla żywiołu osadniczego mazowieckiego i ruskiego.

W połowie XV wieku Rajgród otrzymał prawa miejskie. Ponownie nadała je Anna Kiszczyna w 1568 roku. Określono wówczas herb Rajgrodu: cztery czarne kowalskie ćwieki na złotym polu i napis **SIGILLUM CIVITATIS RAJGRODEM**.

Układ osadniczy gminy Rajgród

Niezmiernie bogate osadnictwo na terenie gminy Rajgród istniało już u schyłku plejstocenu. Jeszcze bogatsze ślady sieci osadniczej zachowały się z okresu mezolitu (kultura janisławicka i niemeńska). Od okresu wpływów rzymskich, poprzez okres wędrówek ludów aż po wczesne średniowiecze rozwijało się tu osadnictwo bałtyjskie, zwłaszcza w okolicach wsi Barszcze, Dręstwo, Rybczyzna i w samym Rajgrodzie, gdzie znajduje się jedno z najbardziej interesujących grodzisk jaćwieskich – gród Raj, zniszczony około 1248/49 r.

Po zniszczeniu państwa jaćwieskiego ziemie te przez ponad 100 lat były nie zasiedlone, stanowiły przedmiot sporu pomiędzy Państwem Krzyżackim, Litwą i Mazowszem. Ostatecznie włączono je do Księstwa Litewskiego, granica pomiędzy Mazowszem a Litwą biegła rzeką Ełk.

W XVI w. dobra goniądzko-rajgrodzkie stanowiły własność Radziwiłłów (1509 r.), w 1571 r. przekazane zostały królowi Zygmuntovi Augustowi, ale jeszcze w 1569 r., wraz z całym województwem podlaskim, włączono je do Korony. Po trzecim rozbiorze znalazły się w granicach Prus Nowowschodnich. Od 1815 r. wchodziły w skład Królestwa Kongresowego, po 1866 - guberni łomżyńskiej.

Początki istniejącego do dziś systemu osadniczego gminy Rajgród sięgają XV w. Jednak zasadniczy zrąb struktury osadniczej ukształtowany został w XVI w. i uzupełniony w XVIII-XIX w. Najstarszym ośrodkiem jest Rajgród, gdzie już w połowie XIV wieku podjęto próbę budowy zamku na miejscu dawnego grodu jaćwieskiego. W 1 połowie XV w. funkcjonował tu starościński dwór obronny, w pobliżu którego powstały pierwsze osady - przysiółki (pierwsza wzmianka w 1429 roku). Pace i Ostejki - przysiółki rajgrodzkie, Woźna Wieś i Czarny Las - wsie starostwa rajgrodzkiego, Pieńczykowo i Ciszewo - wsie drobnoszlacheckie.

W 2 połowie XV w., obok istniejących dróg wodnych, wykształcił się lądowy szlak handlowy z Mazowsza do Prus i na Litwę (Grodno) i funkcjonujący jako główna droga do pocz. XX w., kiedy to wytyczono nowy przebieg traktu zwanego wówczas petersburskim. Większość wsi założonych w 1 połowie XVI w., lokowano wzdłuż nowej drogi lądowej - Kosówka, Rydzewo, Bukowo, Kołaki, Karwowo, Chmiele. Były to wsie drobnoszlacheckie nadawane szlachcie sprowadzanej z Mazowsza lub urzędnikom dworu Radziwiłłów (Wojdy). Ok. połowy XVI w. założono wsie Miecze, Danowo, Wólka Piotrowska, Turczyn, Łazarze, Kosiły.

Rajgród, prawdopodobnie już pod koniec XV w., był osadą o charakterze miejskim, posiadał własny przywilej lokacyjny zwany prawem rajgrodzkim, który został potwierdzony nowym przywilejem nadanym w 1568 r. - prawem miejskim magdeburskim.

W 2 połowie XVIII i na początku XIX w. powstały i rozwinęły się wsie: Bełda, Sołki, Pikły, Kozłówka, Wólka Mała Danowska, Sikora (ponownie osadzona), Rybczyzna i Budy, Szelałgowo, Opartowo, Podliszewo. Ożywieniu procesów osadniczych towarzyszył rozwój sieci dróg (poszerzenie i prostowanie starych traktów i wytyczanie nowych, między innymi

najważniejszego nowego traktatu petersburskiego ok. 1829 r.). Po reformie uwłaszczeniowej powstały: folwark Rozalin, Kudłaczewo, Przejma (rozwinęta z istniejącej w 1 połowie XIX w. osady leśnej), Koszary, Stoczek, Tama, Zabród, Okoniówek (strażnica graniczna).

Znaczna część wsi założonych w XV-XVI w., zamieszkała była przez drobną szlachtę (wsie te wyzwoliły się w 1571 r.), pozostałe to wsie chłopskie należące do dóbr rajgrodzkich lub do szlachty. Po rozpadzie państwa goniądzko-rajgrodzkiego nie wykształciła się tu wielka własność ziemska. Do najstarszych i największych włości należały Wojdy (początkowo w dobrach rajgrodzkich), Pieńczykowo i Ciszewo (XV w.), dobra Rydzewo (XVII-XIX w.).

Po konfiskacie własności kościelnej i połączeniu jej z dawnymi królewszczynami przeprowadzonej przez rząd pruski w 1796 r. utworzono tzw. dobra rządowe, których znaczną część sprzedano osobom prywatnym (Miecze). Towarzyszyło temu zjawisko koncentracji ziem w rozdrobnionych wsiach drobnoszlacheckich i powstanie nowych większych folwarków (łazarze).

Po 1945 r. zostały one przejęte i rozparcelowane, choć niektóre rozparcelowano jeszcze w okresie międzywojennym (Miecze, Ciszewo). Wpłynęło to niekorzystnie na stan zachowania dworsko-ogrodowych założeń przestrzennych i zmieniło krajobraz wielu wsi, których integralnym elementem był zespół dworsko-ogrodowy lub folwark (Rydzewo, Wojślawy, Ciszewo).

ZABYTKI

Gmina Rajgród, położona w strefie naturalnego krajobrazu chronionego o zintegrowanych wysokich wartościach krajobrazowych i kulturowych jest jednym z najciekawszych i z najatrakcyjniejszych obszarów województwa podlaskiego przyciągających z roku na rok coraz większe rzesze zwiedzających.

Na terenie gminy Rajgród znajduje się wiele obiektów i terenów o wartościach kulturowych:

- Kościół Parafialny p.w. NMP (1913r)
- Cmentarz Rzymsko-Katolicki (kaplica mur. ok. 1820r.)
- Mogiła z okresu powstania styczniowego (ul. Warszawska)

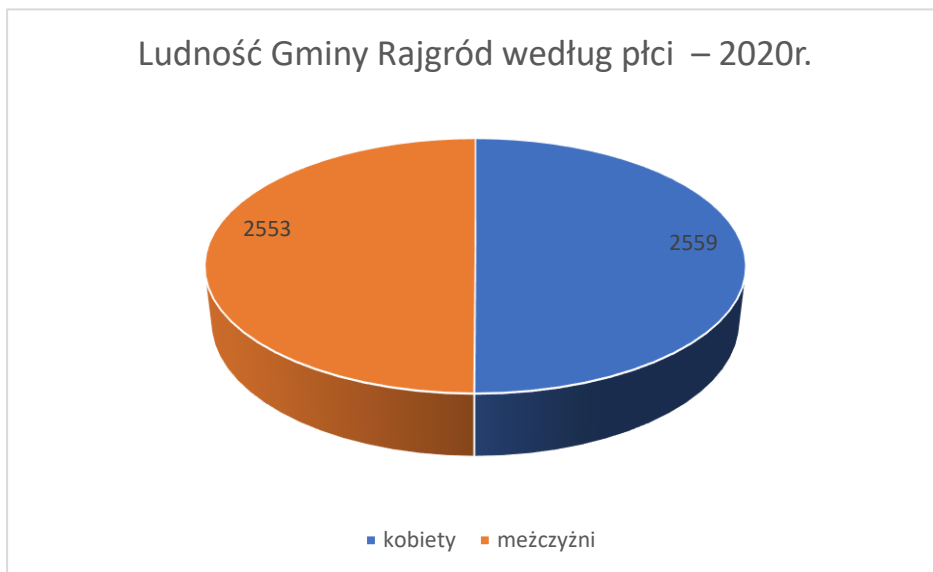
- Kapliczka, ul. Warszawska, drewniana 2 ćw. XIX w.
- Dworek Rydzewskich, ul. Rajgrodzik 8 mur. XX w.
- Grodzisko zwane „Górą Zamkową”, XI-XII w.

2.2. Demografia

Gmina Rajgród ma 5 115 mieszkańców, z czego 50,0% stanowią kobiety, a 50,0% mężczyźni. W latach 2002-2020 liczba mieszkańców zmalała o 10,2%. Średni wiek mieszkańców wynosi 42,2 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa podlaskiego oraz

porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

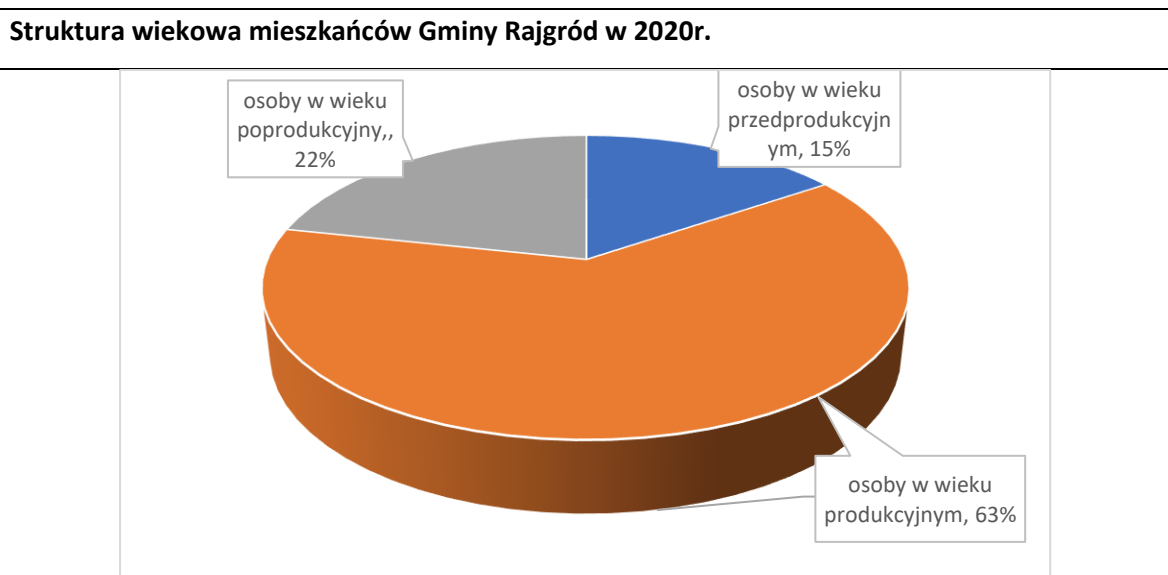
Ludność Gminy Rajgród w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia

Dane: Główny Urząd Statystyczny 2020 r.

Struktura społeczna według poziomu wykształcenia w Gminie Rajgród przedstawia się następująco. Największą grupę wśród ludności w wieku 13 lat i więcej stanowią osoby

z wykształceniem podstawowym ukończonym – 30%. Następną co do liczebności średnie zawodowe – 20,4%. Kolejne grupy tworzą mieszkańcy z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 15,3% oraz średnim ogólnokształcącym – 10,7%. Wykształceniem wyższym ma 11 % mieszkańców. Najmniej liczną grupą są osoby z wykształceniem podstawowym nieukończonymi – 2,7% , i policealnym – 2 %.

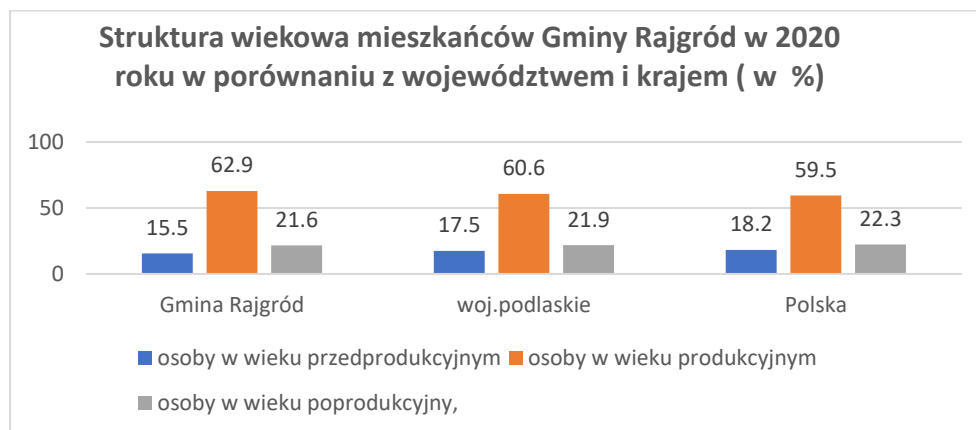

Dane: Urząd Statystyczny w Białymstoku 2020 r.

W 2020 r. teren gminy Rajgród zamieszkiwały 5115 osób, z czego 24% to dzieci i młodzież, 57% ludności osiągnęło wiek produkcyjny, a 19% wiek poprodukcyjny. Strukturę wiekową mieszkańców charakteryzuje wyższy procent osób w wieku przedprodukcyjnym i niższy procent osób w wieku poprodukcyjnym.

W 2020 r. gminę Rajgród zamieszkiwało 5115 osób, z czego 15% to dzieci i młodzież, 63% ludności osiągnęło wiek produkcyjny, a 22% wiek poprodukcyjny. Strukturę wiekową mieszkańców miasta charakteryzuje wyższy procent osób w wieku przedprodukcyjnym i niższy procent osób w wieku poprodukcyjnym.

Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Rajgród w 2020 roku w porównaniu z województwem i krajem (w procentach)

Dane Głównego Urzędu Statystycznego 2020

Analizując strukturę wiekową mieszkańców gminy Rajgród należy stwierdzić, że jest ona porównywalna zarówno ze strukturą województwa podlaskiego, jak i strukturą demograficzną całej Polski. Z danych procentowych wynika, iż struktura wiekowa mieszkańców gminy nie jest korzystna, co przejawia się w większej liczbie osób w wieku poprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku przedprodukcyjnym. Jednak należy zaznaczyć, że wartości powyższe nie są trwałe i ulegają zmianom: Powodem obecnego stanu jest powszechna tendencja w kraju starzenia się społeczeństwa.

2.3 Problemy społeczne w perspektywie ośrodka pomocy społecznej

Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej, zwana dalej Ustawą, określa warunki prawne i organizację systemu pomocy społecznej, poprzez:

- ustalenie zadań w zakresie pomocy społecznej;
- wskazanie rodzajów świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania;
- określenie zasad organizacji pomocy społecznej;
- ustalenie zasad i trybu postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Według Ustawy pomocy udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy w rodzinie,
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w m.in. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomanii,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Zgodnie z ustawą do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

1. Opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
2. Sporządzenie oceny w zakresie pomocy społecznej,
3. Udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
4. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
5. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
6. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
7. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach finansowanych ze środków publicznych,
8. Przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego,
9. Opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny,
10. Praca socjalna,
11. Organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
12. Prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych,
13. Dożywanie dzieci,
14. Sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
15. Kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
16. Pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
17. Sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,

18. Utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników ,
19. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
20. Opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Ponadto do zadań własnych gminy należy:

1. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
2. Przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
3. Prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
4. Podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
5. Współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Organizacja i funkcjonowanie pomocy społecznej na terenie gminy Rajgród

Ośrodek Pomocy Społecznej w Rajgrodzie jest gminną jednostką organizacyjną i budżetową utworzoną do realizowania zadań własnych i zadań zleconych Gminy z zakresu pomocy społecznej. Zadaniem Ośrodka jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie samodzielnie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości oraz zapobieganie powstawaniu takich sytuacji. Wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia ich niezbędnych potrzeb życiowych i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz doprowadzenia do możliwie pełnego usamodzielnienia osób i rodzin oraz integracji ze środowiskiem. Ośrodek realizuje zadania w zakresie pomocy społecznej zlecone samorządowi gminnemu i zadania własne w trybie określonym przepisami ogólnie obowiązującymi. Realizując zadania pomocy społecznej Ośrodek współpracuje z organami administracji rządowej i samorządowej, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organizacjami pozarządowymi, kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

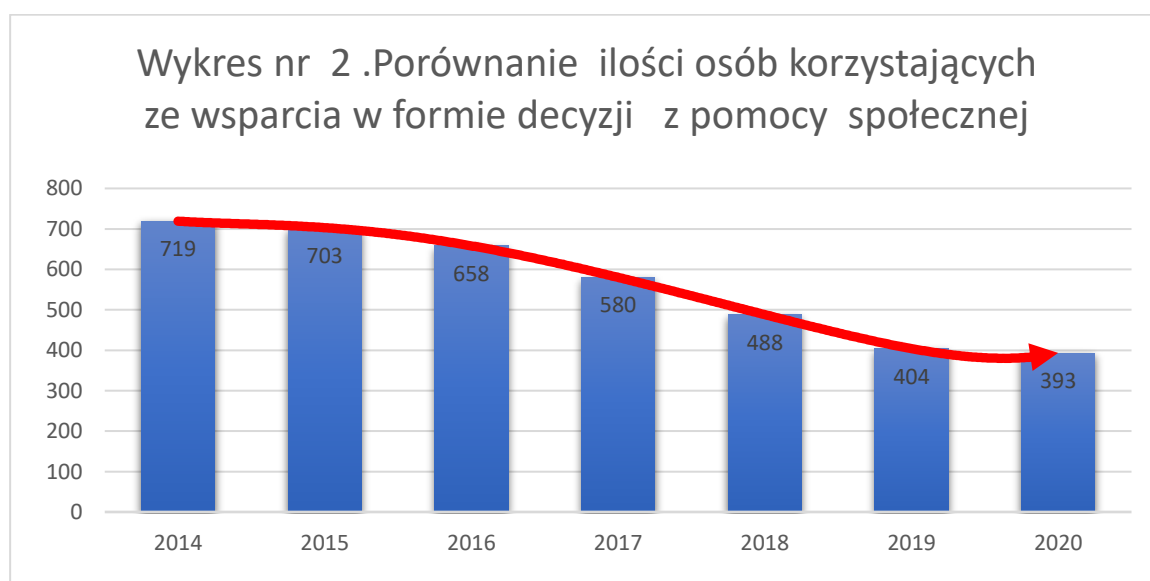
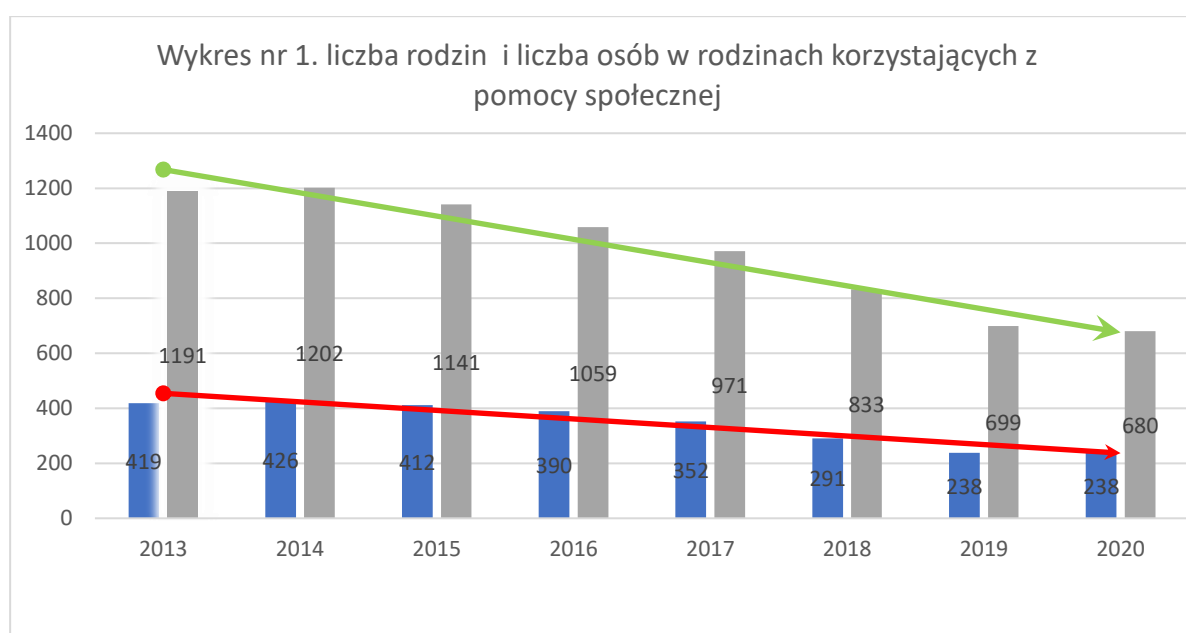
W roku 2020 struktura organizacyjna OPS obejmowała 12 pracowników: Kierownik, Główny Księgowy, 3 pracowników socjalnych, 1 asystent rodziny, 2 pracowników obsługujących zadania z

zakresu świadczeń rodzinnych oraz świadczeń wychowawczych, 1 koordynator klubu seniora, sprzątaczką. Dodatkowo zatrudniane są 2 osoby wykonujące specjalistyczne usługi opiekuńcze.

Ośrodek Pomocy Społecznej świadczy pomoc dla mieszkańców Gminy w różnych formach, zgodnie z ich potrzebami.

Struktura rodzin objętych pomocą

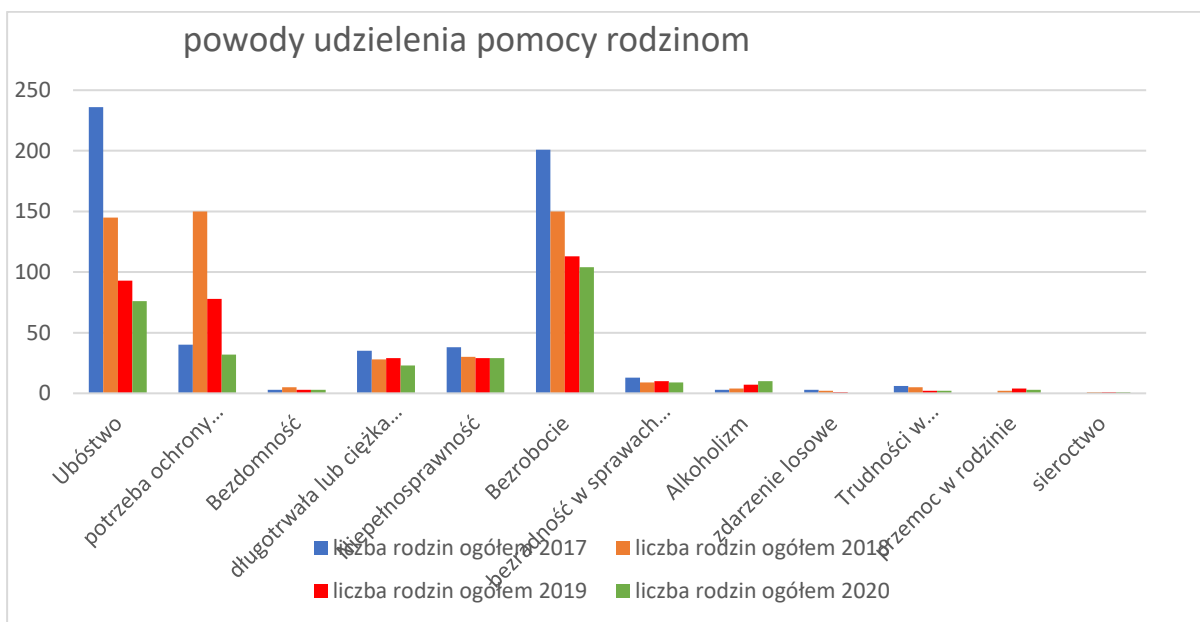
Ośrodek Pomocy Społecznej w 2020 roku udzielił pomocy i wsparcia finansowego 699 osobom (238 rodzin). W odniesieniu do lat ubiegłych nastąpił spadek liczby rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej w formie pomocy przyznawanej decyzją. Poniższe wykresy przedstawiają porównanie liczby osób i rodzin korzystających ze świadczenia w latach 2013-2020.

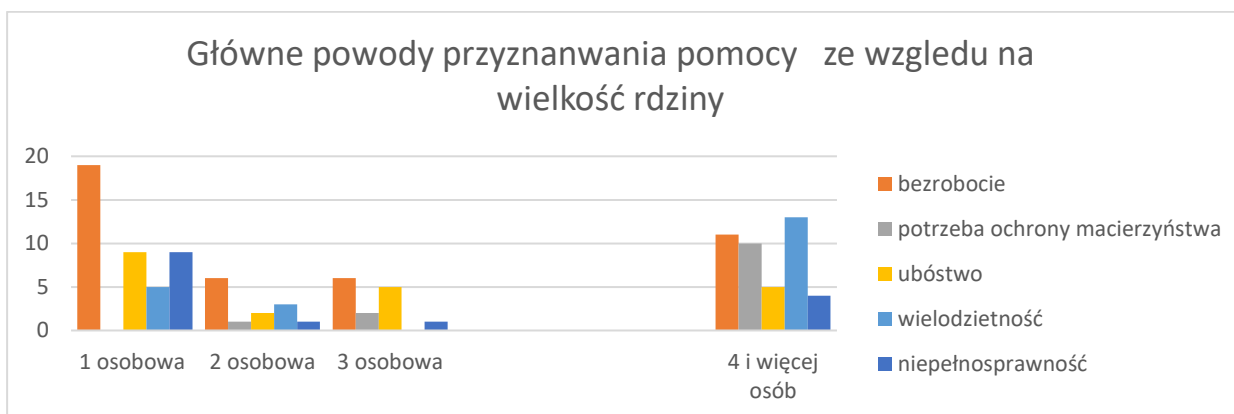
Powodem zmniejszenia ilości klientów pomocy społecznej jest pomoc w formie świadczeń wychowawczych „500+” i jego wpływ na poprawę kondycji finansowej rodzin oraz mniejsza w porównaniu do lat ubiegłych stopa bezrobocia.

Tabela 1. Powody przyznania pomocy przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Rajgrodzie.

powody udzielenia pomocy rodzinom	liczba rodzin ogółem 2017	liczba rodzin ogółem 2018	liczba rodzin ogółem 2019	liczba rodzin ogółem 2020
Ubóstwo	236	145	93	76
potrzeba ochrony macierzyństwa	40	150	78	80
Bezdomność	3	5	3	3
długotrwała lub ciężka choroba	35	28	29	23
Niepełnosprawność	38	30	29	29
Bezrobocie	201	150	113	104
bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	13	9	10	9
Alkoholizm	3	4	7	10
zdarzenie losowe	3	2	1	0
Trudności w przystosowaniu po opuszczeniu Zakładu Karnego	6	5	2	2
przemoc w rodzinie	0	2	4	3
sieroctwo	0	1	1	1

Źródło: Sprawozdanie MPIPS za rok 2017r., 2018 r., 2019, 2020r.

Opracowanie własne 2019 r.

Analiza powodów udzielania pomocy wskazuje, iż hierarchia powodów nie zmienia się w stosunku do lat ubiegłych.

Wydatki na świadczenia z pomocy społecznej

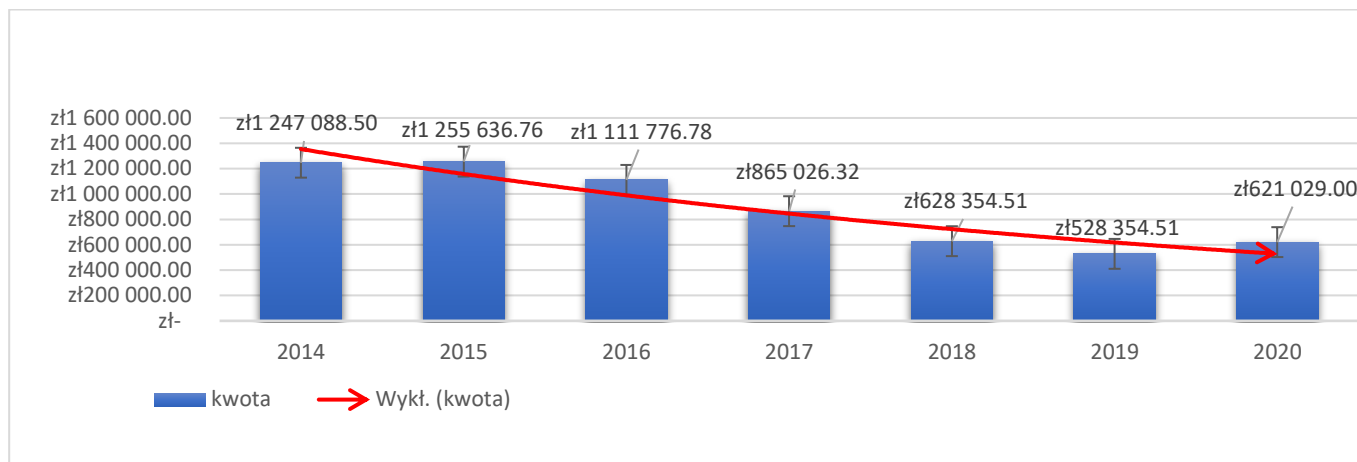

Tabela RZECZYWISTA LICZBA RODZIN I OSÓB OBJĘTYCH POMOCĄ SPOŁECZNĄ W LATACH 2016 - 2020

Rodzaje świadczeń	Rok 2016		Rok 2017		Rok 2018		Rok 2019		Rok 2020	
	Liczba rodzin	Kwota	Liczba rodzin	Kwota	Liczba rodzin	Kwota	Liczba rodzin	Kwota	Liczba rodzin	Kwota
Zasiłki stałe	27	138 999	27	140 546	26	147 745	21	124 216	21	116 020
Zasiłki okresowe	258	763 002	207	559 009	154	333 370	113	283 696	105	288 036
Zasiłki celowe na żywność w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu ” ogółem	552	396 016	497	356 000	490	336 000	405	304 002	424	230 610
w tym zasiłki celowe na zakup żywności	182	166 453	144	113 980	135	110 834	171	109 700	209	130 128
w tym świadczenia niepieniężne w formie posiłku (obiady w szkołach)	335	229 563	310	242 020	271	191 952	234	194 302	215	100 482

w tym na wnioszek dyrektora (obiady w szkołach)	35	x	43	x	38	x	41	x	43	x
Zasiłki celowe (zakup opału, leków, zdarzenia losowe),	85	23 880	77	33 490	95	34 440	58	19 000	55	1 6521
Sprawienie pochówku	1	2 800	1	2 800	1	2 800	0	0	0	0
Opłata za Pobyt w domu pomocy społecznej	4	137 745	4	142 758	4	123 959	3	113049	4	127 963

Źródło: Dane OPS 2016 - 2020r.(opracowanie własne).

Największym wydatkiem z zakresu pomocy społecznej w 2020 roku była wypłata zasiłku okresowego – **288 036** zł. Ta forma pomocy finansowana jest w 100% z budżetu państwa. Następnie wypłata zasiłków celowych na żywność w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” na który składają się zasiłki celowe na zakup posiłku i żywności oraz dożywianie dzieci w placówkach oświatowych. Łączny koszt tej formy świadczeń wyniósł **230 610** zł (finansowanie 80% dotacja, 20% środki własne). Na trzecim miejscu znajduje się opłata za pobyt osób starszych wymagających całodobowej opieki w domach pomocy społecznej w 100% finansowana ze środków własnych gminy. W stosunku do lat ubiegłych zmniejszyła się liczba rodzin i wartość pomocy. Zmniejszenie te wynika m.in. z następujących powodów:

- Świadczenia 500+ , które wzmocniły rodziny finansowo w tym wielodzietne.
- Zmniejszyło się bezrobocie,
- Usamodzielnieniem się rodzin z uwagi na aktywną integrację społeczną i zawodową w ramach realizowanych projektów
- Obserwuje się starzenie społeczeństwa - do pomocy społecznej zgłasza się więcej osób samotnych, niepełnosprawnych, ponoszących wysokie koszty związane z leczeniem, zakupem leków, rehabilitacją o niskich dochodach(emerytura/renta).

DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. W 2020 OPS w Rajgrodzie finansował pobyt 4 osób. Łączny koszt utrzymania to **127 963 zł.**

USŁUGI OPIEKUŃCZE I SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE W TYM DLA OSÓB PSYCHICZNIE CHORYCH.

Na świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych wydatkowano kwotę **129 128 zł** w celu świadczenia specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Od 2018r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Rajgrodzie zatrudnił 2 opiekunki środowiskowe. Koszt 1 godziny pracy opiekunki w 2020r. to kwota 32,53 zł.

ŚWIADCZENIA RODZINNE I FUNDUSZ ALIMENTACYJNY.

Obsługa świadczeń rodzinnych jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej. Oznacza to, iż ciężar finansowy w tym zakresie spoczywa na budżecie państwa. System świadczeń rodzinnych to poza ubezpieczeniowy system świadczeń socjalnych wspierających rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej, wychowujące dzieci uczęszczające do szkoły, w tym niepełnosprawne. Warto przy tym dodać, iż świadczenia rodzinne stanowią odrębny od świadczeń z pomocy społecznej system, na który składają się

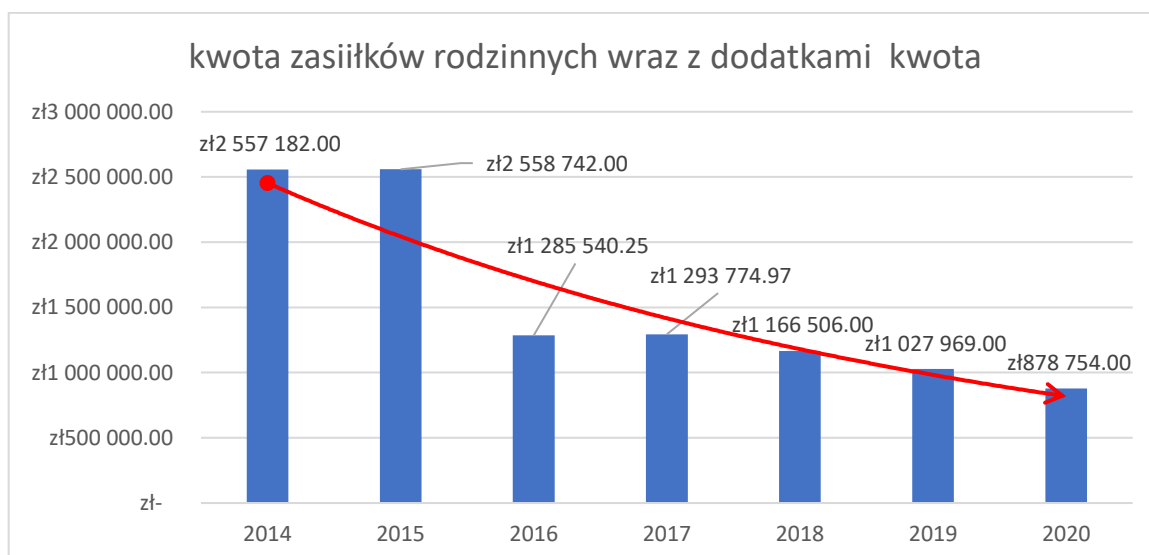
1. Zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego
2. Świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna.
3. Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka.
4. Świadczenie rodzicielskie.
5. Jednorazowe świadczenia „Za życiem”,

Szczegółowa charakterystyka budżetu na świadczenia rodzinne w 2020 r.

Tabela: Informacja o działalności rzeczowo- finansowej na zasadzie ustawy o świadczeniach rodzinnych, pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Rodzaj świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota
Świadczenia Rodzinne		2 071 282 zł
zasiłki rodzinne	5 364	617 219 zł
dodatki z tytułu urodzenia dziecka	26	20 000,00 zł
dodatek z tyt. opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	23	9 152,00 zł
dodatek z tyt. samotnego wychowywania dziecka	205	40 221,00 zł
dodatek z tyt. kształcenia i rehabilitacji dziecka do 5 r.ż	28	2 520,00 zł
dodatek z tyt. kształcenia i rehabilitacji dziecka powyżej 5 r.ż.	196	21 560,00 zł
dodatek z tyt. rozpoczęcia roku szkolnego	517	30 144,00 zł
dodatek z tyt. zamieszkiwania w miejscu, w którym znajduje się szkoła	455	49 538,00 zł
dodatek na pokrycie wydatków związanych dojazdem do miejscowości, w której znajduje się szkoła	657	42 507,00 zł
dodatek z tyt. wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	1 144	105 189,00 zł
zasiłek pielęgnacyjny	1040	223 778,00 zł
świadczenie pielęgnacyjne	346	632 531,00 zł
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	32	32 000, 00 zł
specjalny zasiłek opiekuńczy	141	87 316,00 zł
świadczenia rodzicielskie	141	129 086,00 zł
świadczenia rodzinne- zasiłek dla opiekuna	46	28 520,00 zł
Świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego	372	132 450,00 zł

Składki na ubezpieczenie emerytalno- rentowe (św.piel.,specj.,zas.opiekuńcze, zas.dla opiekuna	x	117 651,00zł
Koszty obsługi świadczeń rodzinnych	x	66 639,00 zł

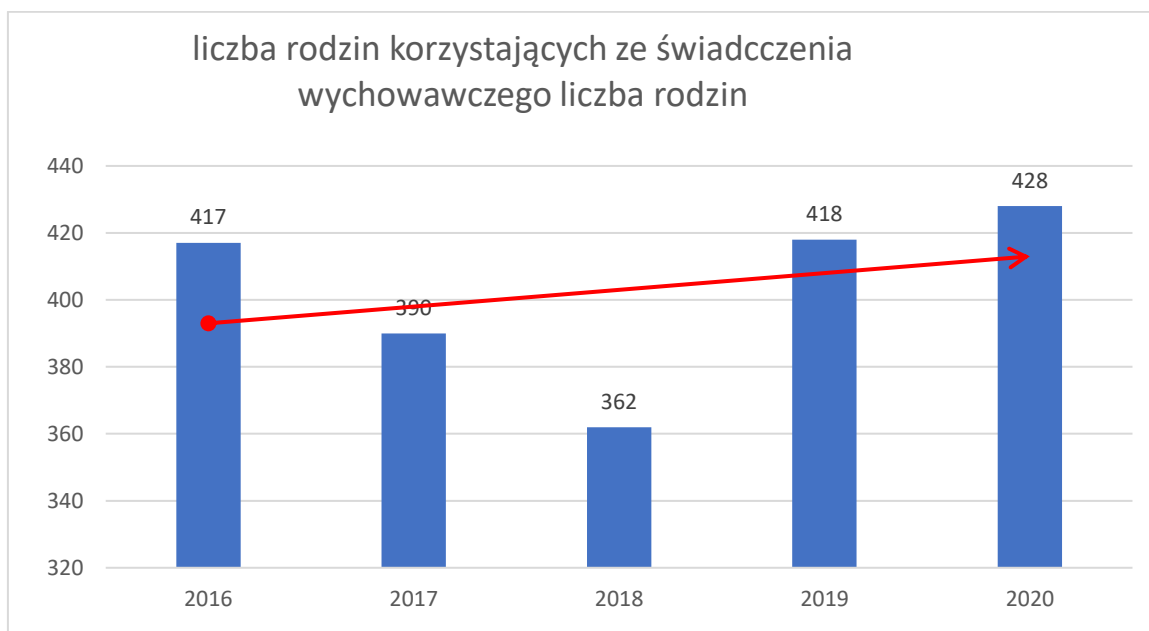

ŚWIADCZENIE WYCHOWAWCZE „500+”

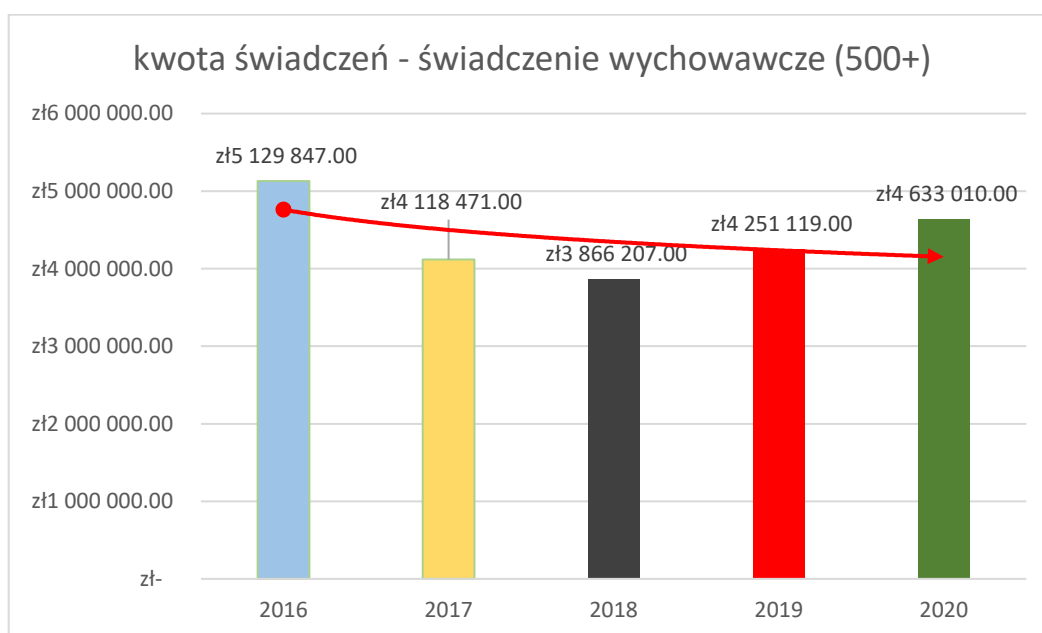
Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci określa warunki nabywania prawa do świadczenia wychowawczego oraz zasady przyznawania i wypłacania tego świadczenia.

Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokajaniem jego potrzeb życiowych. Świadczenie wychowawcze przysługuje matce, ojcu., opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka. Świadczenie przysługuje do dnia ukończenia przez dziecko 18 roku życia w wysokości 500,00 zł .

W roku 2020 był rokiem, w którym składano wnioski tylko na nowonarodzone dzieci. Obowiązywały decyzje wydane w 2019r. na okres zasiłkowy 2019-2021.

Obserwujemy wzrost ilości składanych wniosków na świadczenia wychowawcze w związku z możliwością składania wniosku na pierwsze dziecko niezależnie od dochodu.

ŚWIADCZENIE „DOBRY START”

W ramach realizacji świadczenia „Dobry start” zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” w 2020 r. wypłacono 162 440,00 zł. Świadczeniem objęto 524 dzieci i osób uczących się.

KARTA DUŻEJ RODZINY.

Ośrodek realizuje Ogólnopolską Kartę Dużej Rodziny. Karta Dużej Rodziny przysługuje rodzinom z przynajmniej trójką dzieci, niezależnie od dochodu. Karta jest wydawana bezpłatnie

każdemu członkowi rodziny. Rodzice mogą korzystać z karty dożywotnio, dzieci - do 18 roku życia lub do ukończenia nauki, maksymalnie do osiągnięcia 25 lat. W 2020 roku wpłynęło 49 wniosków. Wydano 127 kart. Na realizację zadania w 2020 r. wykorzystano dotacje w kwocie 359,53 zł.

WSPIERANIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA.

Podstawowym zadaniem gminy jest wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej poprzez zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tej funkcji. Ustawa wprowadziła funkcję asystenta rodziny, który ma pomóc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, wspierać w prowadzeniu domu i ich codziennych czynnościach.

W celu realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w 2020 r. w Ośrodku Pomocy Społecznej w Rajgrodzie zatrudnionych było 2 asystentów rodziny. Łączna wydatkowana kwota wkładu na realizację zadania wyniosła 59 207,00 zł. W 2020r. wsparciem asystenta rodziny objęto 7, w których przebywało 21 dzieci. Liczba rodzin objętych wsparciem Asystenta rodziny na przestrzeni 5 lat pracy oscyluje w tych samych granicach tj. 7-8 rodzin.

PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE RAJGRÓD

Ośrodek Pomocy Społecznej, prowadził działania poprzez:

1. Współpracę w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego: pracowników socjalnych, przedstawicieli oświaty, policji, przedstawicieli GKRPA, przedstawicieli ochrony zdrowia, kuratora sądowego, którzy czynnie uczestniczyli w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych.
2. Diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie: diagnozę opracowano w 2017 roku, na bieżąco prowadzony jest rejestr wszczętej procedury Niebieska Karta.
3. Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym poprzez rozpropagowanie ulotek i plakatów dotyczących zjawiska przemocy, informacji o możliwości udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Grajewie, na stronie internetowej ośrodka, tablicy ogłoszeń w siedzibie ośrodka, gdzie osoby doznające przemocy mogą otrzymać pomoc, w jakich instytucjach, numery telefonów do tych instytucji, publikacja broszury dla dzieci i młodzieży pt.

„Będę świadkiem w sądzie” oraz ulotki „Pomarańczowa linia”, ulotek „Przemocy mówimy NIE!” oraz „Przemoc w rodzinie a alkohol”, „Przemoc wobec dzieci”, „Przemoc i ty”, „Nie wiń siebie, to sprawca jest winien”, „procedura Niebieskiej Karty – podstawowe informacje”, „Przemoc w Rodzinie – sytuacja osób doznających przemocy w Rodzinie”, „Nadużywanie Alkoholu a problem przemocy domowej”, „Wpływu na życie rodzinne”, „przemoc w rodzinach alkoholowych”, „Zatrzymać i zrozumieć przemoc w Rodzinie”, „Wpływ doświadczeń z dzieciństwa w rodzinie z problemem alkoholowym na funkcjonowanie w życiu dorosłym”,

4. prowadzenie rozmów informacyjno-motywacyjnych z rodzinami w ramach pracy socjalnej, monitorowanie rodziny objętej procedurą „Niebieskiej Karty”.

5. składanie półrocznych i rocznych sprawozdań z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie do Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku.

Zgodnie z art. 9a ust.9 w/w ustawy obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu zapewnia Ośrodek Pomocy Społecznej w Rajgrodzie. Obsługa oznacza:

a) prowadzenie rejestru „Niebieskich Kart”, protokołów posiedzeń ZI oraz grup roboczych, list obecności członków uczestniczących w posiedzeniach, notatki służbowe potwierdzające zaproszenia członków na posiedzenia ZI, prowadzenie teczek indywidualnych,

a) zapewnienie pomieszczenia na obrady Zespołu lub grup roboczych,

b) zapewnienie materiałów papierniczo-biurowych na potrzeby pracy Zespołu/grup roboczych (papier, toner, znaczki pocztowe, ksero, udostępnienie komputera, pieczętka, tablice informacyjne w razie potrzeby, teczki na przechowywanie i segregowanie informacji, szafy na przechowywanie danych wrażliwych, które są w posiadaniu Zespołu),

c) zapewnienie obsługi administracyjnej Zespołu:(prowadzenie korespondencji, kontakt z członkami Zespołu/grup roboczych, sporządzanie protokołów itp.).

Na zapewnienie funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego w 2020r wydatkowano kwotę 590,00 zł.

3. Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Gminy Rajgród :

Ośrodek Pomocy Społecznej w Rajgrodzie rozpropagowywał „Poradnik dobrego rodzica” oraz ulotki na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

AKTYWIZACJA SPOŁĘCZNO –ZAWODOWA

W 2020 roku Ośrodek Pomocy Społecznej kontynuował formę aktywizacji osób bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej w formie prac społeczno - użytecznych.

Od marca do listopada 2020 roku skierowanych zostało do pracy 10 osób bezrobotnych, bez prawa do zasiłku, korzystających z pomocy społecznej zamieszkujących na terenie gminy Rajgród. Osoby te wykonywały prace porządkowe na terenie Gminy. Wymiar czasu pracy wynosił 40 godzin miesięcznie. Za pracę osoby otrzymywały wynagrodzenie w wysokości 340,00 zł łącznie wypłacono 84 świadczeń na kwotę 26 232,00 zł, Prace społecznie użyteczne są refundowane przez Urząd Pracy w 60%.

DODATKI MIESZKANIOWE I ENERGETYCZNE

Dodatek mieszkaniowy stanowi świadczenie pieniężne, które wspiera funkcje ekonomiczną rodziny poprzez dofinansowanie opłat za zajmowany lokal. Czynniki kształtującymi wysokość przyznanego dodatku mieszkaniowego są: wysokość posiadanych dochodów w stosunku do najniższej emerytury, liczba członków gospodarstwa domowego oraz wysokość ponoszonych wydatków mieszkaniowych za zajmowany lokal.

W 2020 r. wypłacono 148 dodatki mieszkaniowe na kwotę 26 575,84 zł oraz 5 dodatków energetycznych na kwotę 95,95 zł.

EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA- STYPENDIA

Przyznanie i wypłatę pomocy materialnej dla uczniów reguluje ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty. W/w świadczenia wypłacane są przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Rajgrodzie. Pomoc materialna jest udzielana uczniom w celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji, umożliwienia pokonywania barier dostępu do edukacji wynikających z trudnej sytuacji materialnej ucznia, a także wspierania edukacji uczniów zdolnych.

Miesięczna wysokość dochodu na osobę w rodzinie ucznia uprawniająca do ubiegania się o stypendium szkolne nie może być większa niż kwota, o której mowa w art.8 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej tj. 514,00 zł.

W 2020r. wypłacono 441 świadczeń dla 147 osób na kwotę 44 254,60 zł z tego:

- z dotacji Wojewody 80% – 35 403,68zł
- z dotacji Gminy 20% – 8 850,92 zł

INNE DZIAŁANIA

Ośrodek Pomocy Społecznej w Rajgrodzie realizował szereg dodatkowych działań.

1. PROGRAMY POMOCY ŻYWNOŚCIOWEJ

W 2020 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Rajgrodzie przystąpił do współpracy z Bankiem Żywności w Białystok- Suwałki (dysponent żywności) i realizowała Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014 – 2020 współfinansowany z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym realizowany w Podprogramie 2018r. w ramach których pomocą objęto 200 osób. W ramach tej współpracy Ośrodek Pomocy Społecznej w Rajgrodzie pełni funkcję zastępczej Organizacji Partnerskiej o zasięgu lokalnym, tj. sam dystrybuje żywość oraz wystawia skierowania dla potrzebujących.

Pomoc w ramach POPŻ kierowana jest do tych osób i rodzin, które z powodu niskich dochodów nie mogą zapewnić sobie/rodzinie odpowiednich produktów żywnościowych (posiłków) i dlatego też trafiać będzie do ograniczonej liczby osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji życiowej (określonej przesłankami z art. 7 ustawy o pomocy społecznej oraz poziomem dochodów odniesionych do procentowej wartości odpowiedniego kryterium dochodowego określonego w tej ustawie - których dochód nie przekracza 200% kryterium dochodowego uprawniającego do skorzystania z pomocy społecznej, tj.: 1402,00 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 1056 zł dla osoby w rodzinie), stanowiąc systematyczne wsparcie. Pomoc udzielana jest w postaci artykułów spożywczych lub posiłków, które będą przekazywane osobom najbardziej potrzebującym bezpłatnie. Pomoc w ramach POPŻ kierowana jest do tych osób i rodzin, które z powodu niskich dochodów nie mogą zapewnić sobie/rodzinie odpowiednich produktów żywnościowych (posiłków) i dlatego też trafiać będzie do ograniczonej liczby osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji życiowej (określonej przesłankami z art. 7 ustawy o pomocy społecznej oraz poziomem dochodów odniesionych do procentowej wartości odpowiedniego kryterium dochodowego określonego w tej ustawie - których dochód nie przekracza 200% kryterium dochodowego uprawniającego do skorzystania z pomocy społecznej, tj.: 1402,00 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 1056 zł dla osoby w rodzinie), stanowiąc systematyczne wsparcie. Pomoc udzielana w postaci artykułów spożywczych lub posiłków, która jest przekazywane osobom najbardziej potrzebującym bezpłatnie.

1. Klub Senior +

Utrzymanie klubu seniora - na utrzymanie klubu w 2020 roku wydatkowane środki w wysokości 5 157,00 zł

3. Programu Aktywności Lokalnej Rajgród”

w ramach Osi projektowej IX: Rozwój Lokalny, działania 9.1 rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego. Łączna wartość projektu 428 321,37 zł z tego dofinansowanie 403 321,37 zł, udział własny Gminy Rajgród 25 000,00 zł

Projekt skierowany jest do osób z obszaru terytorialnego OPS gminy Rajgród spełniających kryteria:

- osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- ubóstwem,
- osób bezrobotnych,
- biernych zawodowo,
- niepełnosprawnych,
- osób z ograniczonym dostępem do rynku pracy.

Celem projektu jest: zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego mieszkańców gminy Rajgród; podniesienie aktywności społecznej i zawodowej; wzrost kompetencji; podniesienie kwalifikacji do podjęcia zatrudnienia.

W ramach projektu organizowane były szkolenia i kursy np: spawalniczy, kasy fiskalne, komputerowy, wózki widłowe. Dla uczestników zapewniono staże zawodowe.

Na 20 uczestników objętych aktywizacją zawodową 7 osób uzyskało zatrudnienie, a kolejne dwie dokonały samozatrudnienia (otworzenie działalności gospodarczej) w trzy miesiące od dnia zakończenia projektu.

Projekt zakładał działania z zakresu animowania społeczności lokalnej, która w ramach projektu w ramach istniejących świetlic wiejskich mogli ubiegać się o mini granty w na inicjatywę lokalną. W ten sposób powstały inicjatywy:

- Biebrza – pomoc na zorganizowanie posiłków dla Straży Pożarnej w czasie akcji gaśniczej pożaru Biebrzańskiego Parku Narodowego.
- Rydzewo – publikacja „Mleczne inspiracje”
- Pieńczykowo – organizacja festynu okolicznościowego w raz z prezentacją multimedialną Anny Graczeńskiej „Ocalone wspomnienia mieszkańców oderwanych od korzeni”
- Woźnawieś – zagospodarowanie terenu wokół świetlicy wiejskiej
- Rajgród – publikacja „ Zielnik”
- Kosówka – warsztaty z dekoracji stołów i dekoracji potraw

4. „Rajgród Seniorom”

25.11. 2019r. Gmina Rajgród wspólnie z Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Rajgrodzie złożyła wniosek pn. „Rajgród Seniorom” Nr wniosku RPPD.09.01.00-20-0401/19 o dofinansowanie na operacje inne niż LGD w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Biebrzański Dar Natury 2017-2020 z zakresu Typ projektu nr 9 działanie 9.1 Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego, Osi Priorytetowej IX. Rozwój lokalny Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020

CZAS realizacji: 01.04.2020 – 31.01.2022

Całkowity koszt realizacji zadania 238 766,25, dofinansowanie 224 486,25, wkład własny 14 280,00 Projekt „Rajgród Seniorom” zakładał poprawę dostępu do usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym, szczególnie osobom, które ze względu na stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają opieki lub wsparcia w związku z niemożnością samodzielnego wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego. Usługi te zapobiegają odizolowaniu osób od rodziny lub społeczności lokalnej, gwarantują tym osobom warunki jak najbardziej zbliżone do warunków domowych i rodzinnych oraz umożliwiają podtrzymywanie więzi rodzinnych i sąsiedzkich.

W istniejącym Klubie Seniora adresowanym dla 30 uczestników powstało 20 nowych miejsc świadczenia usług stacjonarnych w formie Klubu Seniora. Osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności kobiety (35 kobiet) będą uczestniczyć w spotkaniach, warsztatach, wydarzeniach, gwarantujących wzrost motywacji do działania, wiarę we własne siły. Projekt zapewni rozwój samoświadomości oraz potencjału psychofizycznego. Zmiany funkcjonowania w życiu osobistym i społecznym wynikną z rozbudzenia zainteresowań poprzez bezpośredni kontakt z drugim człowiekiem – osoby o podobnej sytuacji życiowej podzielą się wiedzą, umiejętnościami i doświadczeniem. Cel nadrzędny stanowić będzie podmiotowość i autonomiczność każdego z uczestników. Przedsięwzięcie zapewni usługi zwiększające bezpieczeństwo osób niesamodzielných. Cele Klubu Seniora: zwiększenie zaangażowania seniorów na rzecz środowiska seniorów i środowiska lokalnego, poprawa kondycji seniorów, zorganizowanie grup samopomocowych na rzecz potrzebujących seniorów, zorganizowanie grup wolontarystycznych na rzecz środowiska szkolnego i osób niepełnosprawnych, zmniejszenie zjawiska wykluczenia kulturalnego seniorów, eliminacji zjawiska wykluczenia osób starszych ze społeczności LGD w szczególności kobiet.

5. Zadanie -Pomoc doraźna z zagrożeniem epidemilologicznym- Koronawirus

Plan dotacji ogółem – 3 440,00 zł

Plan dotacji Gminy - 3 440,00 zł

wykorzystano – 3 214,64 zł co stanowi 93,45% wykonania planu

z tego:

- z dotacji Gminy – 3 214,64 zł

§ 4210- zakup materiałów i wyposażenia- 214,64 zł

§ 4220- zakup środków żywności – 3 000,00 zł

W ramach środków zakupiono żywność dla osób przebywających w kwarantannie, którzy nie byli w stanie realizować zakupów i nie mogli liczyć na pomoc innych osób.

2.3 Kwestia osób bezrobotnych

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje stałe obniżanie się standardu życia wielu ludzi oraz rozszerzanie obszaru patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz na jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące

płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontaktu, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wywołują zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

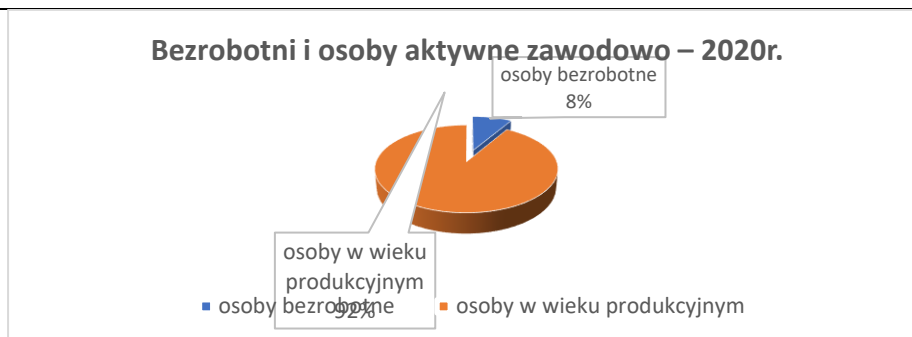
stopa bezrobocia w 2020 roku				
	Gmina Rajgród	Powiat grajewski	Woj. podlaskie	Polska
stopa bezrobocia	12,8	12,0	7,8	6,2

W gminie Rajgród na 1000 mieszkańców pracuje 71osób. 53,8% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 46,2% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w gminie Rajgród wynosiło w 2020 roku 12,8% (13,4% wśród kobiet i 12,3% wśród mężczyzn).

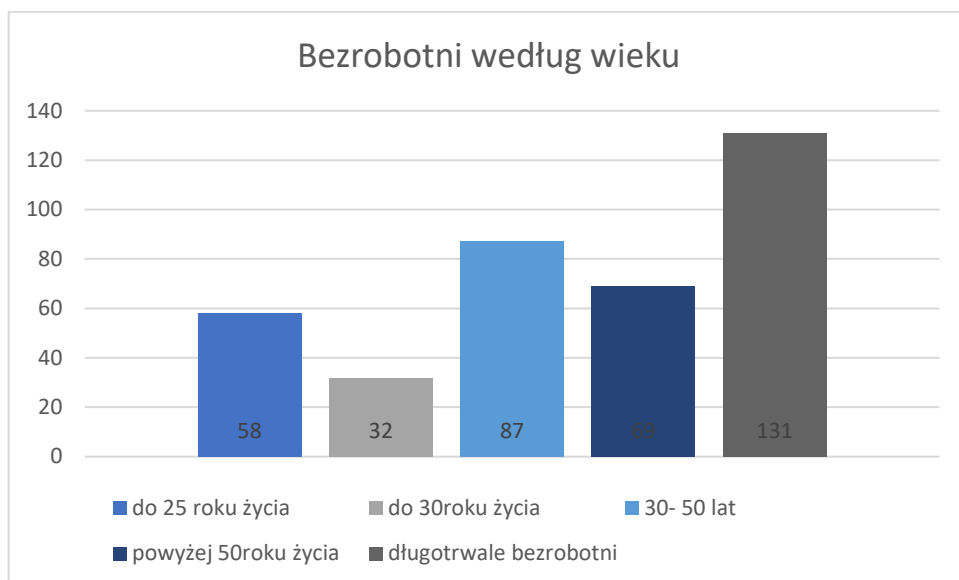
Gmina Rajgród charakteryzuje podobną w porównaniu do całego powiatu grajewskiego stopą bezrobocia, która jest rozumiana jako procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową i jest ona w stosunku do woj. podlaskiego oraz całego województwa bardzo wysoka.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grajewie na dzień 31 grudnia 2020 r. w Gminie Rajgród było zarejestrowanych 246 bezrobotnych, co stanowiło 8,44 % ogółu mieszkańców gminy. Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo – 2020r.

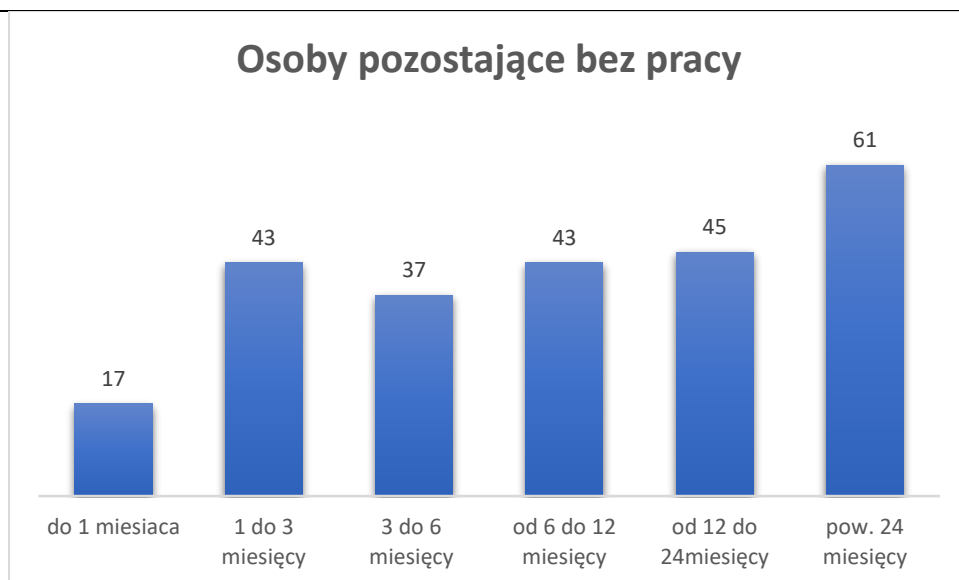
Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Grajewie.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Grajewie z 31.12.2020 r.

Najliczniejszą grupę pozostających bez pracy stanowią osoby młode do 30 lat. Łącznie w rejestrach figuruje ich 90 ogółem. Kolejną liczną grupą są bezrobotni w wieku powyżej 50 roku życia i jest ich 69 osób. Wśród tych wszystkich osób (246), 131 stanowią osoby długotrwale bezrobotne.

Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy

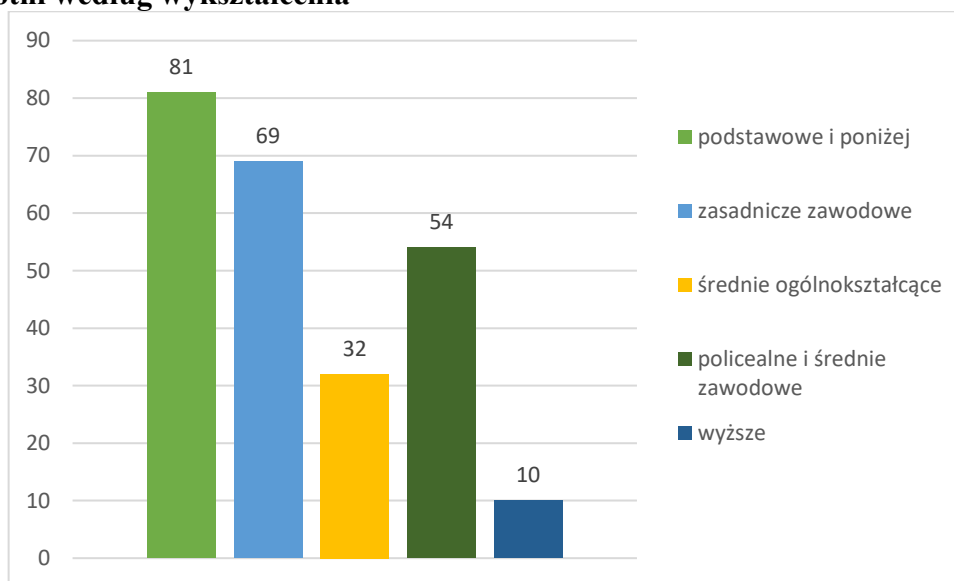
Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Grajewie z 31.12.2020 r.

Z analizy danych wynika, iż najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowią osoby bezskutecznie poszukujące zatrudnienia od ponad 2 lat: - ogółem 61 osób. Drugą pod względem liczebności grupę tworzą bezrobotni pozostający bez pracy od 12 do 24 miesięcy (45 osób). Osób

bezsukutecznie poszukujących zatrudnienia przez okres od 6 do 12 miesięcy zewidencjonowano 43, zaś bezrobotni poszukujący pracy od 3 do 6 miesięcy stanowią ogółem 37 osób. Najmniej liczna grupa to bezrobotni nie posiadający żadnego zatrudnienia od 1 do 3 miesięcy - ogółem 17 osób.

Na podstawie danych statystycznych można stwierdzić, że liczba osób bezrobotnych wzrasta proporcjonalnie do czasu pozostawania bez zatrudnienia.

Bezrobotni według wykształcenia

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Grajewie z 31.12.2013 r.

Poziom wykształcenia ma istotny wpływ na sytuację osoby na rynku pracy. Jak wskazuje wykres, najwyższe bezrobocie osiąga osób bez wykształcenia. W tym przedziale aż 81 osób posiada status bezrobotnego. Kolejną grupą pozostającą bez zatrudnienia w liczbie 69 są osoby z wykształceniem zawodowym. Znaczną grupę stanowią też osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym – 54 osób. Problem braku zatrudnienia w najmniejszym stopniu dotyczy osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (32 osoby) i wyższym (10 osób). Dlatego istotne jest, by zwracać szczególną uwagę na kształcenie dzieci i młodzieży oraz doksztalcanie dorosłych.

2.4 Kwestia dziecka

Dokonujące się w Polsce zmiany oprócz pozytywnych skutków, powodują pogłębienie wielu negatywnych zjawisk takich jak bezrobocie, spadek dochodów ludności, zwłaszcza ludności wiejskiej, brak poczucia stabilizacji życiowej i zawodowej, brak

poczucia bezpieczeństwa socjalnego, poczucie osamotnienia. Wymienione zjawiska są przyczyną zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania rodziny.

Zjawiska często prowadzą do rozpadu rodziny a tym samym wzrostu liczby rodzin niepełnych, sierot społecznych czy też pogłębiają bezradność rodzin w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, przemoc w rodzinie. Rodziny te znajdują się w kręgu zainteresowania pomocy społecznej, otrzymując wsparcie w ośrodkach pomocy społecznej, ale ze względu na ograniczenia ustawowe liczba rodzin wymagających wsparcia jest znacznie większa, bowiem zgodnie z obowiązującymi przepisami nie kwalifikują się one do świadczeń z pomocy społecznej.

Rodzina w pierwszej kolejności powinna mieć możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swymi problemami, co pozwala zwiększyć jej szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz stymuluje aktywność własną, wyzwala potencjał i pozwala na uczenie się nowych umiejętności. Jednak pozostawienie rodzin bez fachowego wsparcia i różnorodnej pomocy spowoduje wzrost zjawiska dalszej degradacji rodzin i skutkować będzie różnorodnymi konsekwencjami, którymi najbardziej zagrożone będą dzieci.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają instytucjonalne i rodzinne formy pieczy zastępczej oraz domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży

Na terenie Gminy Rajgród działają 3 szkoły podstawowe. Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W związku z koniecznością nauki zdalnej w roku szkolnym 2020 – 2021, nastąpiła trudność z przeprowadzeniem badań ankietowych. Dane zebrani na podstawie rozmów z pedagogami z terenu gminy oraz na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w ramach realizacji Projektu „Przemocy mówimy NIE!!!”.

Stopień nasilenia problemów na terenie szkół

Lp.	Cechy patologii społecznej	Liczba zgłoszeń
1.	Konflikty z rodzicami (opiekunami)	29
2.	Konflikty z rodzeństwem	51
3.	Konflikty z kolegami szkolnymi	59
4.	Kłamstwa	55
5.	Wagary (w tym nie łączenie się online)	27
7.	Alkoholizowanie się	1
8.	Narkotyzowanie się	0
9.	Palenie papierosów	10
10.	Kradzieże	0
11.	Agresja i przemoc, w tym:	
	- zastraszanie i poniżanie	9
	- znęcanie się i bicie	7
	- wymuszanie pieniędzy	8
	- zmuszanie do palenia papierosów	1
14	Objawy uzależnienia od technologii (w tym media społecznościowe)	45

(Opracowanie własne)

Określając problemy uczniów należy wskazać na uzależnienia, zwłaszcza od technologii, mediów społecznościowych, w tym narastającą frustrację i agresję wśród uczniów. Częstym problemem zgłaszanymi przez dzieci jest samotność, nieradzenie z emocjami. Poczucie odrzucenia, braku sprawczości i trudności w nauce online. Szczególną troską otacza się uczniów nadpobudliwych, z problemami osobistymi, z zaburzeniami emocjonalnymi, z problemami w nauce, eksperymentujących z alkoholem i z rodzin dysfunkcyjnych. Z analizy wynika, że szkoły w większości są miejscami bezpiecznymi dla dzieci i młodzieży. Coraz większym problemem jest życie uczniów w „świecie wirtualnym”. Powszechnie realizowane programy profilaktyczne, dyżury

i kontrole nauczycieli, pogadanki i szkolenia skutecznie łagodziły zjawiska patologiczne i zapobiegały ich występowaniu.

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, w szkołach prowadzone są różne zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne min. zajęcia wyrównawcze, zajęcia sportowe.

2.4 Rozwiązywanie problemów alkoholowych

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Jedną z grup dysfunkcyjnych, która objęta jest pomocą, stanowią osoby uzależnione od alkoholu. Nadużywanie napojów alkoholowych stanowi dziś bezsprzecznie jeden z poważniejszych problemów w naszym społeczeństwie. Szerzące się zjawisko alkoholizmu dotyka wielu mieszkańców kraju i nie respektuje płci, wieku ani statusu intelektualnego. Jego rozmiary i niszczyielskie działanie dają się obserwować wśród klientów pomocy społecznej.

Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność miasta, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podejmowane przez Gminną Komisję d.s. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania. W 2020 r. Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rajgrodzie prowadziła działania:

- *wystąpiła do Sądu o orzeczenie obowiązku podjęcia leczenia odwykowego wobec 6 osób,*
- *skierowała 6 osób na badania w celu ustalenia stopnia uzależnienia od alkoholu oraz ustalenia formy i rodzaju leczenia odwykowego, przez lekarza psychiatrę i psychologa,*
- *członek komisji uczestniczy w pracy Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego i pracuje*

w grupie roboczej zajmującej się przemocą w rodzinie.

Komisja prowadziła również profilaktyczną działalność informacyjną i edukacyjną w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii w szczególności dla dzieci i młodzieży, poprzez dofinansowanie:

- zakup pomocy terapeutycznych dla potrzeby ZSP w Rajgrodzie
- dofinansowanie letniego obozu sportowego z elementami profilaktyki,
- organizacja zawodów sportowych oraz zajęć dla dzieci i młodzieży.

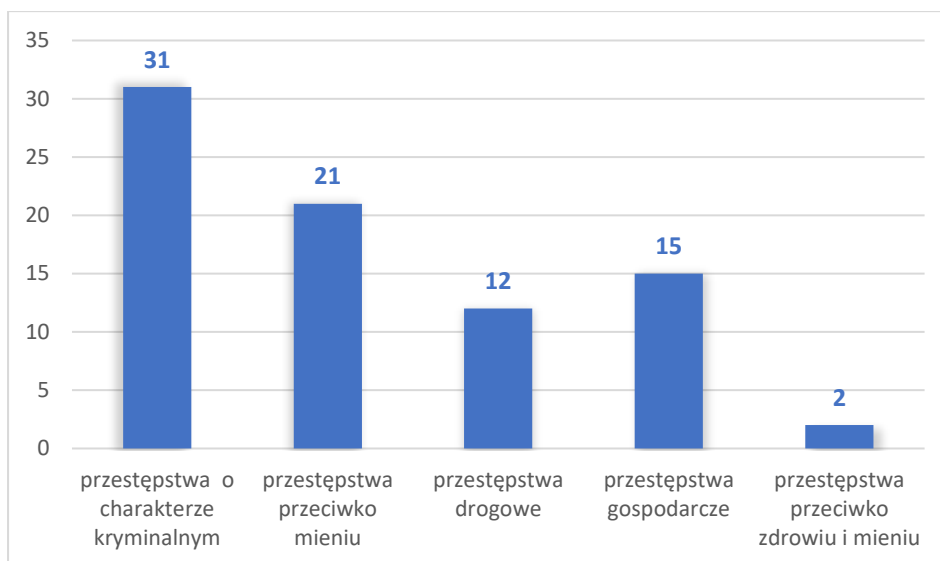
2.6 Kwestia przestępczości

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność Gminy Rajgród.

W 2020 roku w gminie Rajgród stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 61 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 11,82 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa podlaskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Rajgród wynosi 82,80% i jest nieznacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa podlaskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Rajgród najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 5,91 (wykrywalność 76%) oraz przeciwko mieniu - 4,25 (wykrywalność 59%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 2,30 (99%), o charakterze gospodarczym - 2,93 (78%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,36 (88%).

Od kilkunastu lat zaczyna przebijać się do świadomości społecznej problem przemocy w rodzinie. Początkowo problem ten był marginalizowany i przemilczany, stopniowo jednak zaczęto podejmować różne działania mające na celu łagodzenie skutków społecznych tego zjawiska. Nie można jednoznacznie określić skali problemu, przemoc domowa jest często problemem ukrytym. Również na terenie gminy Rajgród występują przypadki przemocy w rodzinie, jedynie nieliczne z nich kończą się interwencją osób trzecich (w tym policji).

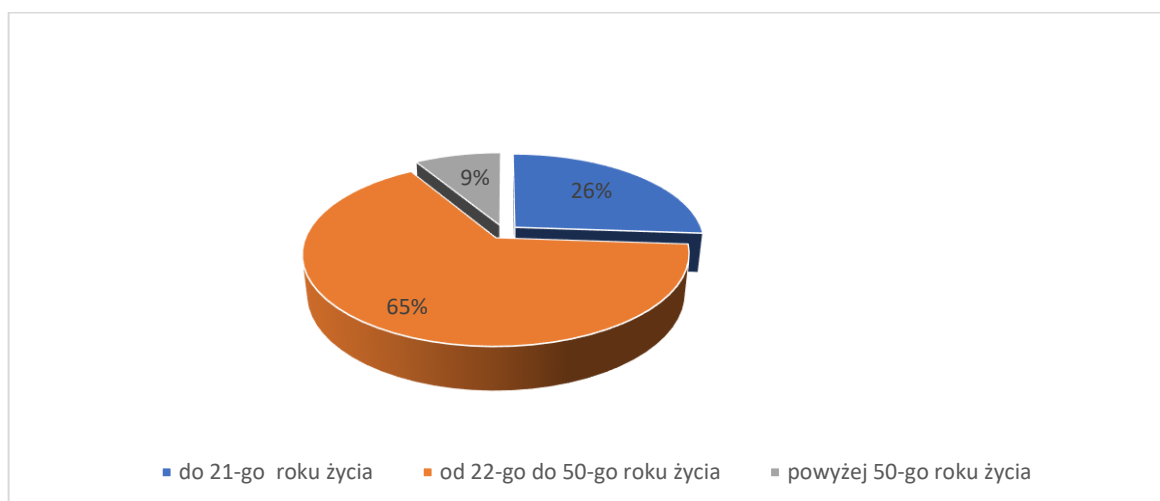
Liczba stwierdzonych przestępstw na terenie Gminy Rajgród w 2020 r.

Dane Posterunku Policji w Rajgrodzie.

Przeprowadzona analiza wykazała znaczne zróżnicowanie charakteru przestępstw dokonywanych na terenie gminy.

Mieszkańcy Gminy dopuszczający się przestępstw ze względu na wiek - 2020 r.

Dane Posterunku Policji w Rajgrodzie.

Z danych Posterunku Policji w Rajgrodzie wynika, że najliczniejszą grupę dopuszczających się przestępstw stanowią osoby od 22-go do 50-go roku życia – 65% (30 przestępstw). Zaskakująca jest liczba przestępstw popełnianych przez osoby młode do 21-go roku życia, wynosi ona 26% ogółu przestępstw tj. 12 czynów karalnych. Najmniejszą grupę stanowią osoby powyżej 50-go roku życia – 9% (tj. 4 przestępstwa).

2.7 Kwestia przemocy w rodzinie

Pojęcie „przemocy w rodzinie”, określanej także mianem „przemocy domowej” i „przemocy rodzinnej” jest terminem złożonym. Najczęściej bywa ono łączone z używaniem przymusu oraz siły fizycznej przez jednego z członków rodziny wobec swych bliskich. W polskim porządku prawnym charakterystykę i definicję zjawiska „przemocy w rodzinie” zawiera Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku „O przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”. Wskazano w niej, że za „przemoc w rodzinie” uważać należy jednorazowe lub powtarzające się wielokrotnie „umyślnie działania lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste” członków danej rodziny lub osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących ze sprawcą tego rodzaju zachowań. Podejmowane przez niego działania wobec bliskich i krewnych, wspólnie z nim zamieszkujących, narażają te osoby na „niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia”, naruszają przy tym ich „godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodując szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołując cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Jednym z sygnałów pokazujących problem w rodzinie jest tzw. Niebieska Karta. Jest to dokument wypełniany przez funkcjonariusza policji lub inną uprawnioną osobę (np. pracownika socjalnego, pedagoga szkolnego, przedstawiciela ochrony zdrowia) w przypadku stwierdzenia przemocy w rodzinie. W 2020 r. odbyły się 4 posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego w formie zdalnej. Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego powołał 11 grup roboczych odbyło się 37 posiedzeń grup roboczych.

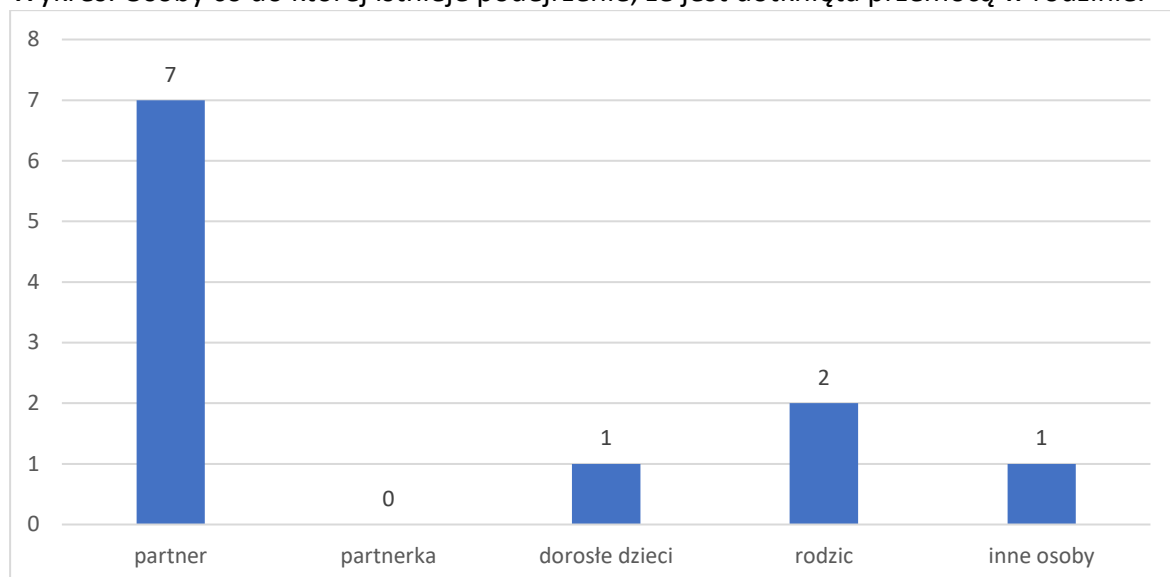
Tabela. Ilość Niebieskich Kart, które prowadzone były przez Zespół Interdyscyplinarny w roku 2020

Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty w prowadzeniu ogółem	11
Niebieskie Karty założone w 2020 r.	21
Niebieskie Karty prowadzone w roku 2020, a wszczęte w roku 2019	5

Tabela. Ilość zamkniętych Niebieskich Kart w roku 2020

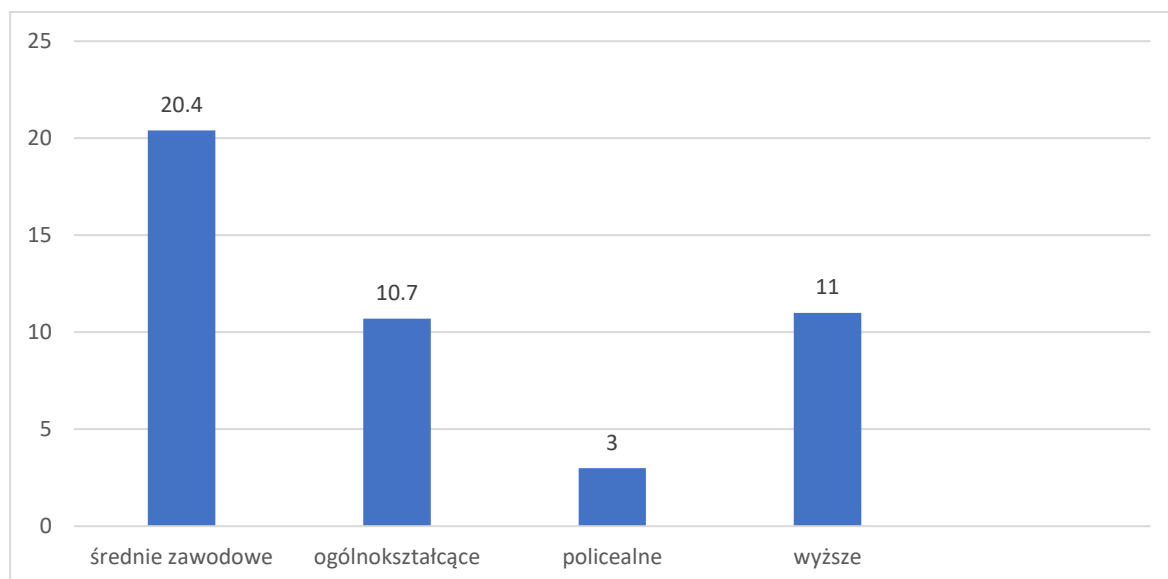
Ilość zamkniętych Niebieskich Kart ogółem	11
Niebieskie Karty wszczęte w roku 2019, zamknięte w 2020 r.	8
Niebieskie Karty wszczęte w 2020 r., zamknięte w 2020 r.	3

Wykres: Osoby co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.

Z powyższego wykresu wynika, iż najczęstszymi osobami doświadczającymi przemocy są kobiety oraz kobiety z dziećmi. Jest wiele powodów dla których osoba doznająca przemocy nie potrafi odejść od sprawcy. Jednym z czynników jest to, że kobiety współzależniają się od swojego oprawcy. Ofiara przemocy wykazuje bezradność, ma zaniżone poczucie własnej wartości, jest często kontrolowana i przerażona. Osoba stosująca przemoc często doprowadza do odizolowania ofiary od najbliższych. Osoba doznająca przemocy wierzy w to co mówi sprawca, który doprowadza do zniszczenia autonomii ofiary przemocy. Niepokojące jest to, iż w 2020 roku wzrosła liczba stosowania przemocy wobec kobiet i dzieci, które stały się pośrednimi ofiarami przemocy w rodzinie. Dorastanie dzieci w rodzinie, w której stosowana jest przemoc ma wpływ na regulację emocjonalną, więź, poczucie własnej wartości, relację z rówieśnikami. Ponadto dzieci, które doświadczają przemocy w sytuacjach, z którymi sobie nie radzą wykazują zachowania agresywne czy destruktywne. Należy usprawnić przepływ informacji między różnymi instytucjami, które uczestniczą w procesie pomocy dziecku krzywdzonemu. Dzieci są najsłabsze i najbardziej bezbronne, kiedy doświadczają przemocy nie mają możliwości obrony przed oprawcą. W związku z powyższym wymagają szczególnego wsparcia i pomocy osób, które zajmują się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

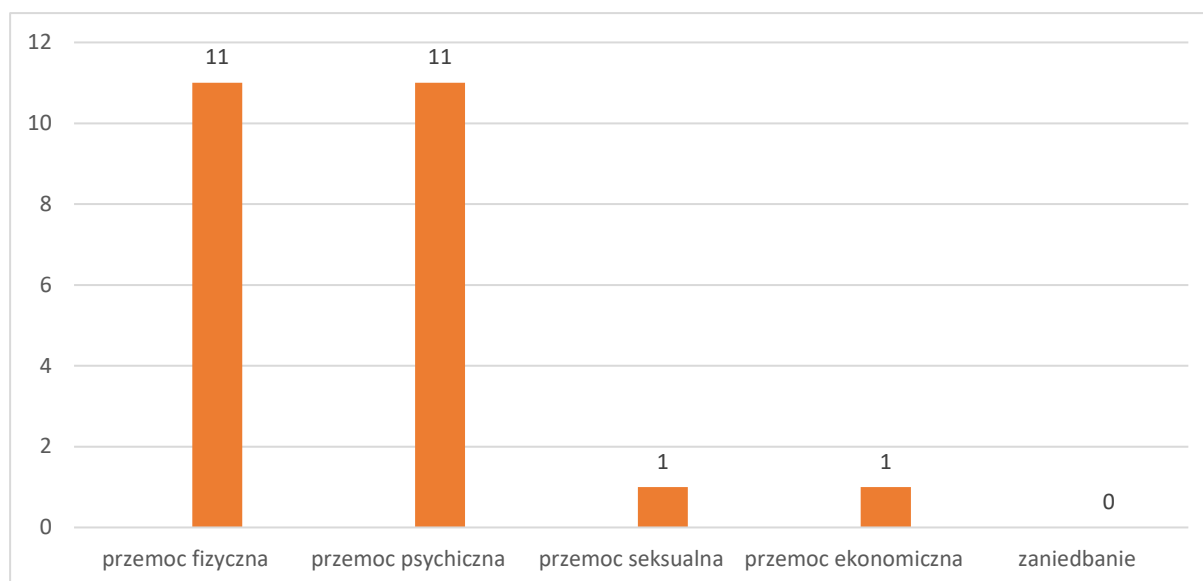
Wykres nr 2. Osoby wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie.

Z danych statystycznych wynika, iż dominującą osobą podejrzaną o stosowanie przemocy w rodzinie jest mężczyzna. Mężczyzna czuje się silniejszy, ponieważ kobieta z natury jest „słabsza”.

Kobieta będąca matką jest często zapracowana, przemęczona, przez co łatwiej ją podporządkować. W 2020 roku odnotowano dwa przypadki, kiedy to rodzic jest sprawcą przemocy wobec dziecka. W roku 2020 wśród osób stosujących przemoc znalazło jedno dorosłe dziecko. Większość rodziców dopuszczających się przemocy wobec dzieci, sami we własnym dzieciństwie doznawali zachowań przemocowych. Ponadto częste konflikty małżeńskie prowadzą do natężenia stosowania przemocy wobec dzieci np. w sytuacji rozwodu. Źródłem napięć w rodzinie mogą być też: alkohol, trudne warunki mieszkaniowe, bezrobocie, zaniedbywanie potrzeb dzieci. Skutecznie przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wymaga bezwzględnego karania osób stosujących przemoc oraz podejmowania innych działań mających na celu zapobieganie temu zjawisku. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wprowadziła pojęcie oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie do Kodeksu Karnego. Art. 72 § 1 pkt. 6a stanowi, że sąd zawieszając wykonanie kary może zobowiązać skazanego do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie.

Wykres. Rodzaje przemocy w rodzinie zgłaszane w formularzu Niebieskiej Karty – A.

Jak obrazują dane statystyczne w sprawach, które trafiły do Zespołu Interdyscyplinarnego największym czynnikiem determinującym przemoc w rodzinie nadal

jest alkohol. - W związku z tym, iż od kilku lat zauważalny jest wzrost czynnika determinującego przemoc jakim jest uzależnienie od alkoholu, niezbędne jest wprowadzenie działań profilaktycznych, celem przeciwdziałania w/w zjawisku. Kolejnym czynnikiem determinującym przemoc w rodzinie jest bezradność opiekuńczo – wychowawcza i niskie kompetencje opiekuńczo – wychowawcze rodziców. Kolejnymi czynnikami determinującymi przemoc w rodzinie są to: problemy ekonomiczne, bezrobocie, konflikty rodzinne, zaburzenia psychiczne, środki odurzające, zazdrość, problemy zdrowotne.

Tabela . Liczba rodzin objętych procedurą NK z podziałem na miejscowości w Gminie Rajgród,

Lp.	Miejscowość	Liczba rodzin objęta procedurą NK		Liczba założonych kart
		2019	2020	2020
1	Rajgród	2	2	2
2	Kosówka	2	1	1
3	Biebrza	2	2	1
4	Stoczek	3	3	8
5	Łazarze	1	1	2
6	Woźnawieś	1	1	2
7	Wólka Piotrowska	1	0	0
8	Skrodzkie	1	0	0

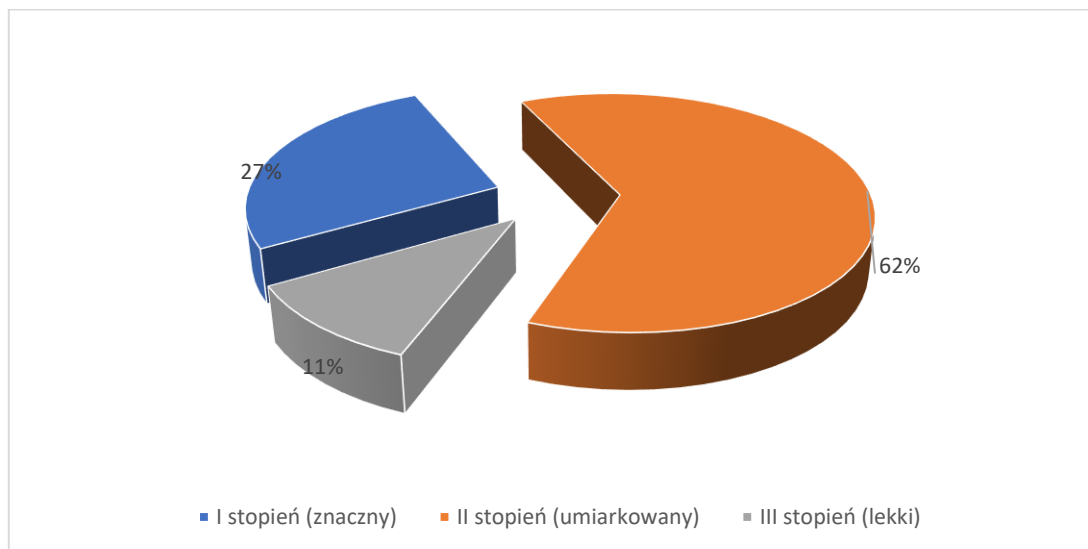
9	Ciszewo	0	1	2
10	Tama	0	1	2
11	Pieńczykowo	0	1	1
12	Rydzewo	0	1	2

Dla skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinie konieczna jest świadomość specyfiki zjawiska i wiedza na temat cyklu przemocy w rodzinie oraz sytuacji psychologicznej osób jej doświadczających, zwłaszcza że z przemocą w rodzinie wiąże się wiele mitów i stereotypów z pewnością utrudniających walkę z tym zjawiskiem. Przemoc w rodzinie inaczej zwana przemocą domową to nie tylko przemoc fizyczna, lecz także psychiczna, seksualna lub ekonomiczna. Wbrew stereotypom ma ona miejsce nie tylko w rodzinach z tzw. „marginesu społecznego”, lecz także w tych dobrze sytuowanych uważanych za „normalne” i występuje we wszystkich grupach społecznych. Przemoc w rodzinie nie jest zachowaniem incydentalnym i zwykle powtarza się. Dlatego też członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego apelują do osób będących świadkiem przemocy w rodzinie o powiadomienie o tym Zespołu, policji, lub innego podmiotu działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zachodzi też konieczność dalszych zintensyfikowanych prac członków Zespołu Interdyscyplinarnego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

2.8 Kwestia niepełnosprawności i starości

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

W Gminie Rajgród w roku 2020z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej skorzystało 29 osób. Niepełnosprawność jest czwartą co do wielkości, pod względem liczby beneficjentów, przyczyną udzielania wsparcia.

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Rajgródzie.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że wśród niepełnosprawnych korzystających z pomocy najliczniejszą grupę stanowią osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności II stopnia (umiarkowanym) – 18 osób (65% ogółu). I stopień niepełnosprawności (znaczący) – 8 osób (27% ogółu), natomiast III stopień (lekki) posiada 3 osoby (11% ogółu).

Ośrodek Pomocy Społecznej w Rajgródzie w roku 2020 skierował 7 wniosków do Powiatowego Zespołu d.s. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w Grajewie w sprawie ustalenia stopnia niepełnosprawności.

2.9. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy Rajgród

Kluczowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

Poza analizą i diagnozą opartą na danych ilościowych przeprowadzono badania sondażowe i ankietowe wśród mieszkańców gminy. W badaniach ankietowych realizowanych drogą internetową i telefoniczną w styczniu 2021 roku wzięły udział łącznie 60 osób, z czego 73% stanowiły kobiety. Największa liczba uczestników to osoby w wieku 31-50 lat i legitymujące się wykształceniem średnim 66%.

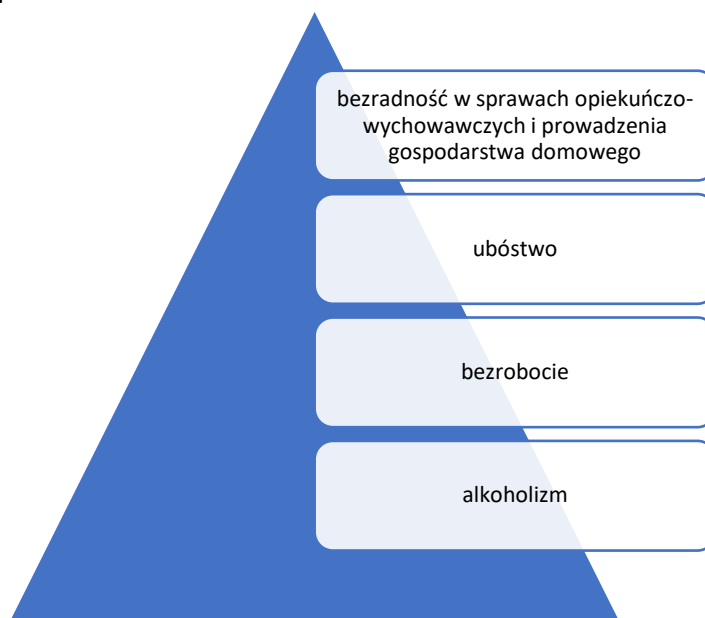
W zakresie jakości życia w mieście do sfer ocenianych w najwyższym stopniu pozytywnie zaliczono:

- dostępność do handlu i usług,
- dostęp do placówek podstawowej opieki zdrowotnej
- jakość oferty edukacyjnej,

do sfer źle ocenianych zaliczono:

- możliwość podjęcia pracy,
- jakość infrastruktury drogowej,
- dostęp do placówek edukacyjnych

Kluczowe problemy społeczne w ocenie mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Do grup najbardziej narażonych na marginalizację i wykluczenie społeczne mieszkańcy gminy zaliczyli:

- uzależnionych od alkoholu,
- długotrwale bezrobotnych,
- niepełnosprawnych.

Tabela: Kluczowe problemy w zakresie wybranych grup mieszkańców gminy Rajgród

Grupa	Kluczowe obszary problemowe
Dzieci i młodzież	<ul style="list-style-type: none"> • sięganie po substancje uzależniające (np. alkohol, narkotyki, dopalacze) • przestępczość, wandalizm i chuligaństwo • zaniedbanie wychowawcze ze strony rodziców • uzależnienie od sieci Internet
Rodziny	<ul style="list-style-type: none"> • uzależnienia • niskie umiejętności rodzicielskie/wychowawcze • bezrobocie • ubóstwo i bieda
Niepełnosprawni	<ul style="list-style-type: none"> • utrudniony dostęp do świadczeń medycznych (np. do rehabilitacji) • bariery architektoniczne • samotność • problemy psychologiczne i zdrowotne
Seniorzy	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczające środki finansowe

	<ul style="list-style-type: none"> • samotność • niepełnosprawność i schorzenia wieku starszego • ograniczony dostęp do długoterminowej opieki medycznej
--	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne, była ankieta przeprowadzona wśród mieszkańców miasta. Z nadesłanych odpowiedzi wyłonił się obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

Atuty i potencjał rozwojowy gminy

Według respondentów Gminę Rajgród charakteryzuje korzystne położenie geograficzne (lokalizacja pomiędzy miastami – Augustów, Grajewo, Ełk). Atutem jest również turystyczny charakter miejscowości należących do Gminy jak i samego miasta Rajgród (położone nad jeziorem). Mieszkańcy doceniają także ciszę i spokój okolicy oraz otoczenie zielenią.

Słabe strony gminy

Najczęściej wymienianą słabością gminy, będącą poważną niedogodnością dla jej mieszkańców, jest brak miejsc zatrudnienia. Taki stan rzeczy powoduje migracje zarobkowe wykształconej ludności, zarówno poza obszar Gminy jak i kraju. Zwrócono również uwagę na problemy mieszkaniowe i brak ofert spędzania wolnego czasu. Niewątpliwie słabością jest także niewystarczająca pomoc osobom potrzebującym.

Najważniejsze problemy społeczne w gminie

Za najważniejsze problemy w mieście uznano bezrobocie, alkoholizm oraz postępującą biedę. Ponadto większość ankietowanych wskazała na tendencje wzrostowe problemów związanych zarówno z pogłębiającym się i długotrwałym bezrobociem, jak i nadużywaniem alkoholu oraz – co za tym idzie – postępującą biedą.

Poważnym i narastającym problemem, wskazanym przez respondentów, jest również ubożenie mieszkańców gminy. Jest ono spowodowane długotrwałym bezrobociem i przyczynia się do pogłębiania patologii społecznych, wzrostu niewydolności opiekuńczo-wychowawczej rodzin. Wzrastają również chuligaństwo, wandalizm i patologie wśród młodzieży. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest między innymi niedostateczna organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży.

Szczególnie narażone grupy społeczne

Za osoby, których w największym stopniu dotyczą lokalne problemy społeczne, uznano dzieci i młodzież, przede wszystkim te pochodzące z rodzin biednych, wielodzietnych i dysfunkcyjnych. Wybór ten uzasadniano głównie ubóstwem, brakiem miejsc pracy oraz miejsc organizujących opiekę i wsparcie.

Za szczególnie narażone uznano także osoby bezrobotne, w tym młodzież, nie mającą perspektyw na znalezienie pracy. Kolejną grupą mieszkańców, odczuwającą skutki problemów społecznych, są ludzie starsi i samotni oraz osoby niepełnosprawne, a także rodziny osób uzależnionych i bezrobotnych.

W kwestii związanej z wyborem odbiorców, do których powinna trafiać pomoc, uznano, iż w pierwszej kolejności wspierać należy dzieci i młodzież, rodziny dysfunkcyjne, ubogie, bezrobotne, a także osoby z problemem alkoholowym i rodziny wielodzietne. Pomoc społeczna powinna otaczać opieką również osoby samotne i stare.

Podmioty pomagające w rozwiązywaniu problemów społecznych

Respondenci, wskazując na osoby i instytucje, które mogą przyczynić się do rozwiązywania lokalnych problemów, zwrócili przede wszystkim uwagę na wiodącą rolę Ośrodka Pomocy Społecznej. Zauważyli jednocześnie pozytywne oddziaływanie Burmistrza Miasta, Kościoła. Pomóc w rozwiązywaniu problemów społecznych mogą również podmioty zajmujące się rozwiązywaniem problemów alkoholowych.

Kwestie uznane za najistotniejsze w tworzeniu strategii

Ankietowani wskazali również problemy, na których powinna skupić się lokalna strategia rozwiązywania problemów społecznych gminy. Wybierali pięć najistotniejszych kwestii z zamkniętego katalogu. Przedstawiamy kwestie, które uzyskały największą liczbę wskazań.

Kwestie społeczne	Ilość wskazań
Pomoc osobom bezrobotnym w przekwalifikowaniu się i znalezieniu pracy	45
Pomoc dzieciom z najuboższych rodzin	58
Pomoc osobom niepełnosprawnym	33

Pomoc ludziom starym, samotnym	26
Leczenie alkoholików i uzależnionych	11
Pomoc osobom nieradzącym sobie z opieką i wychowywaniem dzieci	32

Z powyższego zestawienia wynika rozkład wskazań istniejących kwestii społecznych, które winny stać się przedmiotem szczególnej troski samorządu lokalnego. Kwestie te przedstawiają się następująco:

Graficzny obraz najistotniejszych kwestii problemowych miny Rajgród

2.10. Analiza SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji

słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przeprowadzona przez Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Rajgrodzie przy współpracy pracowników tejże placówki. Wspólnie analizując wyniki przeprowadzonych ankiet, przedyskutowano i podsumowano zebrane opinie mieszkańców Gminy. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

❖ kwestia dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • aktywna praca na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży, • współpraca i komunikacja instytucji pozarządowych z rządowymi, na terenie i poza terenem gminy • wysoki poziom koordynacji działań podmiotów zajmujących się problematyką dzieci i młodzieży, • wykorzystywanie potencjału zawodowego, • działania samorządu na 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczna ilość środków finansowych, • brak na terenie gminy placówek resocjalizacyjnych oraz placówek dla nieletnich oraz samotnych matek z dzieckiem, • brak ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie, • brak warunków do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej • niedostateczna liczba specjalistów do pracy z rodziną,

<p>rzecz zapobiegania dysfunkcjom rodziny,</p> <ul style="list-style-type: none"> • zabezpieczenie dostępu do różnych form spędzania czasu wolnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • nieadekwatna do potrzeb liczba zatrudnionych pracowników merytorycznych, • mała aktywność w poszukiwaniu środków pozabudżetowych. • zbyt mała ilość organizacji pozarządowych
--	---

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie szkolnych programów profilaktycznych, • wzrost znaczenia organizacji pozarządowych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży, • oferowanie dzieciom i młodzieży różnych form spędzania wolnego czasu, • wzrost świadomości społecznej władz samorządowych, • wejście Polski do UE szansą na poprawę polityki społecznej na rzecz dzieci i młodzieży. 	<ul style="list-style-type: none"> • niski poziomu współpracy pomiędzy szkołą a rodziną, • zbyt małe i nieracjonalnie rozdzielane środki publiczne, • niewystarczająca opieka medyczna w szkołach, • występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnienia, rozpad więzi rodzinnych, bezrobocie, przemoc w rodzinie, ubóstwo, • marginalizacja i alienacja grup i osób, • brak ofert szkoleń i doskonalenia zawodowego dla kadry w dziedzinie pracy z dziećmi, młodzieżą i rodziną, • istnienie zjawiska wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej.

❖ **kwestia osób bezrobotnych**

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> wzrost wykształcenia jako wartości, podnoszenie kwalifikacji przez osoby bezrobotne długotrwale, współpraca władz lokalnych z organizacjami pozarządowymi, na terenie i poza terenem gminy dobre przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> wysokie bezrobocie długotrwale wśród kobiet i mężczyzn występowanie zjawiska „dziedziczenia bezrobocia”, niski poziom wykształcenia bezrobotnych długotrwale. zbyt mała ilość organizacji pozarządowych

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> istnienie regionalnych działań przeciwdziałających długotrwałemu bezrobociu, współpraca władz lokalnych z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych, wzrost dostępności kształcenia ustawicznego na obszarach wiejskich. 	<ul style="list-style-type: none"> wzrost bezrobocia powodujący rozwój patologii społecznej, osłabienie instytucji rodzinnych, dziedziczenie bezrobocia, brak mobilności zawodowej i geograficznej, istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia, rozwój zjawiska wykluczenia społecznego w grupach długotrwale bezrobotnych.

❖ kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> współpraca oraz przepływ informacji pomiędzy instytucjami samorządowymi a regionalnymi i 	<ul style="list-style-type: none"> istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu

<p>organizacjami pozarządowymi</p> <ul style="list-style-type: none"> rozpowszechnianie pozytywnych wzorców postaw filantropijnych i charytatywnych w środowisku. 	<p>społecznym,</p> <ul style="list-style-type: none"> brak grup samopomocowych osób niepełnosprawnych, brak pełnego rozpoznania liczby osób niepełnosprawnych, niedostateczne rozpoznawanie potrzeb osób niepełnosprawnych w kontekście środowiska lokalnego, brak dostatecznej bazy rehabilitacyjnej oraz oferty opieki nad osobami niepełnosprawnymi. zbyt mała ilość organizacji pozarządowych
--	--

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych, upowszechnianie problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw, współpraca sektora publicznego z pozarządowym w dziedzinie pomocy niepełnosprawnym, likwidacja istniejących barier architektonicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej oraz usługi opiekuńcze, zmniejszanie się liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, brak standaryzacji usług socjalnych dla osób niepełnosprawnych, nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • istnienie określonych standardów usług dla osób starszych, • dostateczny dostęp do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, • dobry dostęp do domów pomocy społecznej, zmniejszanie się liczby osób oczekujących, • wykorzystywanie w pracy opracowań społecznych, • brak marginalizacji problemów osób starszych, • zmniejszanie barier architektonicznych, • profesjonalne przygotowanie kadry, 	<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom życia ludzi starszych, • zbyt niski kryterium dochodowe • brak opracowań naukowych dotyczących sytuacji osób starszych, • zmiana modelu rodziny z wielopokoleniowej na jedno- i dwupokoleniową. • zbyt mała ilość organizacji pozarządowych

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • podmiotowe traktowanie osób starszych, • wpływ postępu medycyny na poprawę sytuacji zdrowotnej, • brak wzrostu patologii społecznej wśród ludzi starszych, • pozytywny wpływ wzrostu gospodarczego i założeń świadczeń służby zdrowia na pomoc społeczną osobom starszym, • uwrażliwianie oświaty na problemy ludzi w podeszłym wieku. 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby osób samotnych, • migracje ludzi młodych na inne tereny, • niska świadomość społeczna dotycząca osób w podeszłym wieku, • brak promocji zdrowia dla osób starszych, • brak koordynacji działań podmiotów na rzecz osób starszych,

	<ul style="list-style-type: none"> • niedokładne rozpoznawanie potrzeb, • brak szkoleń dla kadry realizującej pomoc osobom III wieku, • istnienie w społeczeństwie negatywnych stereotypów człowieka starego.
--	--

❖ kwestia osób uzależnionych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • dobre przygotowanie kadry do pracy z osobami uzależnionymi, • ścisła współpraca z bazą leczenia odwykowego • funkcjonowanie bazy lokalowej do działań wspierających dla osób z problemem alkoholowym, • prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń na handel napojami alkoholowymi, • stałe środki finansowe na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych, • współpraca oraz stały przepływ informacji pomiędzy instytucjami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczna wymiana doświadczeń między instytucjami zajmującymi się uzależnieniami, • brak zaangażowania społeczności lokalnej w działania pomocowe • zbyt mała ilość organizacji pozarządowych

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • istnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy, • dobre wykorzystywanie systemu informacji, • traktowanie uzależnienia jako problemu społecznego. 	<ul style="list-style-type: none"> • niska efektywność i skuteczność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych, • małe zainteresowanie fachowców różnych dziedzin wspólną pracą na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom, • brak wystarczających możliwości sprostania potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień, • istnienie zjawiska zmęczenia, bezsilności i bezradności społecznej.

❖ rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • wyspecjalizowana kadra pracowników społecznych, kompleksowo zajmujących się również rodzinami dysfunkcyjnymi, • pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych, • dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług 	<ul style="list-style-type: none"> • przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań. • zbyt mała ilość organizacji pozarządowych

opiekuńczych,	
---------------	--

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej, • dobre przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa do potrzeb rynku w zakresie służb pomocy społecznej, • współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty. 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca ilość kadry w stosunku do potrzeb.

2.11. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie miasta lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.11.1 INSTYTUCJE OFERUJĄCE POMOC I WSPARCIE

Instytucje oferujące pomoc i wsparcie prezentujemy w formie kart informacyjnych, które najtrafniej oddają możliwości udzielania wsparcia i pomocy mieszkańcom miasta. Karty zasobów zostały opracowane w ramach prac nad strategią i wskazują także pojawiające się w jednostkach potrzeby i możliwości rozwoju.

--

Ośrodek Pomocy Społecznej

ul. Warszawska 9, 19-206 Rajgród

1. Podmiot prowadzący:

Gmina Rajgród

ul. Warszawska 32, 19-206 Rajgród

2. Co oferuje (zakres usług):

Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych, między innymi koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w mieście.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i ilość klientów):

Oferta jednostki jest skierowana do mieszkańców Gminy Rajgród, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej. Ośrodek zatrudnia wykwalifikowaną kadre.

Klub Senior+

ul. Szkolna24 , 19-206 Rajgród

1. Podmiot prowadzący:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Rajgrodzie

ul. Warszawska 9, 19-206 Rajgród

2. Co oferuje (zakres usług):

Ośrodek wsparcia w formie klubu samopomocy, Klub Senior+ jest miejscem spotkań mieszkańców Gminy Rajgród w wieku 60 lat i więcej, nieaktywnych zawodowo

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i ilość klientów):

Oferta jednostki jest skierowana do Seniorów z terenu Gminy Rajgród, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej.

2.11.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Na terenie Gminy Rajgród funkcjonują 7 stowarzyszeń, są także 2 parafie Kościoła Rzymskokatolickiego. Pomędzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy. Samorząd Gminy dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiednie akty prawa miejscowego,

dotyczącymi współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Skutkuje to podejmowaniem współpracy z tymi organizacjami w zakresie dofinansowywania, zlecenia zadań, wsparcia lokalowego czy rzeczowego oraz doradztwa i konsultacji.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnego forum pomocy.

2.12. Podsumowanie części diagnostycznej

Dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy korzystali z szeregu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, którymi dysponują Ośrodek Pomocy, Policja, Powiatowy Urząd Pracy w Grajewie i inne, korzystano obficie z bardzo wskazanych przy sporządzaniu analiz diagnostycznych źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem działań samorządu lokalnego, a jest treścią części programowej niniejszego dokumentu. Zespół przygotowujący dokument uznał, że obszarami-problemami, dla których należy zaprogramować działania, są:

- rozwijanie systemu pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy domowej;
- zwiastujący proces starzenia się społeczności lokalnej i zwiększający ryzyko chorób i niepełnosprawności stały wzrost odsetka osób starszych w populacji gminy,
- dalsze wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji zawodowej oraz tworzenie w gminie nowych miejsc pracy;
- wysoka liczba rodzin wymagających ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oraz utrzymująca się liczba rodzin mających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej;

- zaspokajanie potrzeb w zakresie ochrony zdrowia, w tym zwiększenie dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz kontynuowanie działań prozdrowotnych;
- utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego, m.in. poprzez kontynuowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych poświęconych przestępczości;
- rozwijanie aktywności obywatelskiej oraz usprawnianie lokalnego systemu pomocy społecznej.

Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2021-2026. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

1. Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz dostępności opieki zdrowotnej: udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie, a także zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia;
2. Utrzymanie seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania: zapewnienie osobom starszym odpowiedniej opieki oraz zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej, a także ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób nią dotkniętych;
3. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego oraz stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju: wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy, oraz tworzenie w gminie nowych miejsc pracy;
4. Wspieranie rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju: pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju;
5. Podnoszenie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie: przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich, oraz podejmowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości;
6. Wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego: doskonalenie sektora pomocy społecznej w gminie, a także rozwijanie i wspieranie sektora pozarządowego oraz rozszerzanie współpracy z należącymi do niego organizacjami.

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części strategii zawarte są programy szczegółowe polityki i pomocy społecznej, przeznaczone do realizacji na terenie gminy. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

3.1. MISJA

**RAJGRÓD GMINĄ STWARZAJĄCĄ RÓWNE SZANSE WSZYSTKIM MIESZKAŃCOM,
ZAPEWNIAJĄCĄ INTEGRACJĘ
I PRZECIWDZIAŁAJĄCĄ WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU**

Misją samorządu gminy Rajgród w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2026 jest wzmacnianie rodzin, przeciwdziałanie różnym formom marginalizacji i wykluczenia społecznego, podniesienie jakości życia mieszkańców i stwarzanie im warunków do rozwoju oraz integrowanie społeczności lokalnej. Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej w formie kart strategicznych, w których uwzględniono również realizatorów poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania oraz prognozę zmian.

3.2 Karty strategiczne

Cel strategiczny 1.	Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz dostępności opieki zdrowotnej
Cele operacyjne	1. Udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie. 2. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychologicznej, prawnej i społecznej dla osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, m.in. poprzez rozszerzenie oferty działającego w

	<p>gminie Punktu Konsultacyjnego oraz podejmowanie współpracy z placówkami leczenia uzależnień i ośrodkami wsparcia świadczącymi pomoc w ww. zakresie.</p> <p>2. Zintensyfikowanie w gminie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności kierowanej do dzieci i młodzieży, ich rodziców oraz nauczycieli.</p> <p>3. Wspieranie ruchu samopomocowego w gminie, w tym działań mających na celu utworzenie grupy wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.</p> <p>4. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p> <p>5. Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.</p> <p>6. W razie potrzeby utworzenie w gminie mieszkań chronionych dla ofiar przemocy w rodzinie lub zapewnienie im miejsc w ośrodkach wsparcia, a także kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych; nawiązywanie współpracy w tym zakresie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.</p> <p>7. Tworzenie i rozwijanie oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w gminie. 8. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.</p>
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 2.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej. 2. Zwiększenie dostępu mieszkańcom do świadczeń zdrowotnych, głównie specjalistycznych, w tym opieki geriatrycznej i rehabilitacji. 3. Podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych. 4. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami. 5. Upowszechnianie wśród mieszkańców gminy informacji na temat dostępności i możliwości skorzystania ze specjalistycznych usług medycznych, w tym wykonania badań specjalistycznych. 6. Opracowanie i realizacja gminnego programu ochrony zdrowia psychicznego.

Czas realizacji	Lata 2021-2026
Realizatorzy	Burmistrz Rajgrodu, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, gminne placówki oświatowe i kulturalne,
Partnerzy w realizacji	Placówki ochrony zdrowia, szkoły ponadgimnazjalne, placówki leczenia uzależnień, ośrodki wsparcia, specjaliści, grupy samopomocowe, instytucje rządowe, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, w tym organizacje udzielające pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> - większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy w rodzinie, - lepszy dostęp do wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych przemoc w rodzinie, - obniżenie liczby przypadków przemocy w rodzinie, - większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego trybu życia, - lepszy dostęp do opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej.

Cel strategiczny 2.	utrzymanie seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania
Cele operacyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie osobom starszym odpowiedniej opieki oraz zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej. 2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób nią dotkniętych.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1-2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udzielanie osobom starszym i niepełnosprawnym wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej. 2. Rozwijanie usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

	<p>3. Inicjowanie i promowanie wśród mieszkańców gminy działań samopomocowych, np. pomocy sąsiedzkiej.</p> <p>4. Kontynuowanie działań prozdrowotnych wśród osób starszych i niepełnosprawnych.</p> <p>5. Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do osób starszych i niepełnosprawnych – zapewnienie im odpowiedniego dostępu do edukacji, kultury i rekreacji poprzez organizowanie imprez środowiskowych, wycieczek, zajęć, spotkań integracyjnych, m.in. w ramach gminnych placówek kulturalnych oraz przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.</p> <p>6. Utrzymanie funkcjonowania na terenie gminy klubu seniora,</p> <p>7. Wspieranie inicjatyw służących zwiększeniu aktywności osób starszych i niepełnosprawnych oraz wykorzystujących ich potencjał.</p> <p>8. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy: likwidacji barier, zapewnieniu dostępu do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego oraz zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia.</p> <p>9. Podejmowanie i rozszerzanie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, m.in. z zakładami opieki zdrowotnej, ośrodkami wsparcia, domami pomocy społecznej, podmiotami świadczącymi usługi rehabilitacyjne, zakładami pracy chronionej, zakładami aktywności zawodowej, organizacjami pozarządowymi, a także z Kościołem.</p> <p>10. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.</p>
Czas realizacji	Lata 2021-2026

Realizatorzy	Burmistrz Rajgrodu, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, gminne placówki oświatowe i kulturalne,
Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grajewie , Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, placówki ponadpodstawowe, placówki ochrony zdrowia, pracodawcy, ośrodki wsparcia, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, domy pomocy społecznej, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe działające na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, Kościoł, społeczność lokalna
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> - efektywniejszy udział seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, . - wyższy standard świadczonych usług, -lepsza jakość funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, - wzrost liczby osób usprawionych i zatrudnionych

Cel strategiczny 3.	Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego oraz stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju
Cele operacyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy. 2. Tworzenie w gminie nowych miejsc pracy

Kierunki działań do celu operacyjnego 1 -2

1. Kontynuowanie pracy socjalnej z osobami ubogimi i bezrobotnymi, obejmującej m.in. motywowanie do podnoszenia kwalifikacji, poszukiwania zatrudnienia i rozwiązywania własnych problemów oraz zawieranie z nimi kontraktów socjalnych.
2. Podejmowanie wśród osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej działań edukacyjnych służących poprawie ich położenia oraz zapobieganiu zjawisku dziedziczenia bezrobocia i biedy, m.in. edukowanie w zakresie umiejętnego gospodarowania budżetem domowym.
3. Udzielanie przez OPS pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz, w razie potrzeby, w formie dodatków mieszkaniowych i dodatku energetycznego.
4. Udzielanie przez OPS świadczenia wychowawczego
5. Zachęcanie osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego do aktywnych postaw, promowanie wśród nich samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej, oraz organizowanie na rzecz ubogich akcji charytatywnych (np. zbiórek).
6. Udzielanie pomocy dzieciom pochodzącym z rodzin ubogich, m.in. poprzez prowadzenie dożywiania w szkołach, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także organizowanie wypoczynku oraz czasu wolnego.
7. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców gminy – upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach, organizowanie robót publicznych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego oraz udzielanie pomocy w rozpoczęciu działalności gospodarczej.

8. Wspieranie tworzenia i rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w gminie, w tym spółdzielni socjalnych.
9. Podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, m.in. prowadzenie pracy socjalnej, udzielenie wsparcia finansowego i rzeczowego oraz w dostępie do opieki zdrowotnej i terapii uzależnień, zapewnienie schronienia; podejmowanie współpracy w tym zakresie z placówkami spoza gminy.
10. Poszerzenie w gminie zasobów mieszkań komunalnych, w tym tworzenie nowych mieszkań socjalnych oraz mieszkań chronionych.
11. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).
12. Pozyskiwanie nowych inwestorów, promowanie gminy przy wykorzystaniu jej walorów, tworzenie i oferowanie terenów pod działalność gospodarczą, oferowanie inwestorom ulg podatkowych.
13. Wspieranie i promowanie przedsiębiorczości, w tym małej i średniej.
14. Wspieranie w gminie rolnictwa i zmian w rolnictwie w celu zwiększenia jego konkurencyjności; promowanie i wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego.
15. Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji w gminie, m.in. poprzez promowanie jej walorów oraz rozwijanie oferty i infrastruktury turystycznej, w tym agroturystycznej.
16. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia

	osobom ubogim, bezrobotnym i bezdomnym, a także z Kościołem.
Czas realizacji	Lata 2021-2026
Realizatorzy	Burmistrz Rajgrodu, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, gminne placówki oświatowe i kulturalne,
Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grajewie, szkoły ponadpodstawowe, inwestorzy, pracodawcy, w tym lokalni przedsiębiorcy, placówki zapewniające schronienie poza gminą, placówki ochrony zdrowia, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom bezrobotnym, ubogim i bezdomnym, a także Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> - aktywizacja zawodowa i usamodzielnienie części dotychczasowych beneficjentów systemu pomocy społecznej, - poprawa warunków ekonomicznych osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego, - łatwiejszy dostęp do mieszkań dla osób o niskim statusie materialnym, - lepsze wsparcie dla osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, - zwiększenie liczby miejsc pracy w gminie, - wzrost aktywności gospodarczej w gminie.

Cel strategiczny 4.	Wspieranie rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju
Cele operacyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji. 2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontynuowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami wymagającymi ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oraz mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. 2. Utrzymanie, a w razie konieczności, zwiększenie liczby asystentów rodziny oraz, w razie potrzeby, ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń. 3. Prowadzenie wśród rodzin edukacji w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz promowanie prawidłowego modelu rodziny, m.in. przez pracowników OPS-u, placówek oświatowych, asystenta rodziny. 4. Zapewnienie rodzinom oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego. 5. Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających godzenie pracy z wychowaniem dzieci. 6. Podjęcie działań w kierunku zwiększenia w gminie dostępu do opieki przedszkolnej oraz zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3 7. Kontynuowanie i wspieranie działań integracyjnych na rzecz rodzin, min. organizowanie rodzinnych pikników. 8. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu

	<p>zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy; rozwijanie infrastruktury umożliwiającej spędzanie czasu wolnego oraz rozwój uzdolnień i zainteresowań dzieci i młodzieży, organizowanie wypoczynku.</p> <p>9. Tworzenie i rozwijanie oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.</p> <p>10. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy), przyznawanie stypendiów i zasiłków szkolnych.</p> <p>11. Opracowywanie i wdrażanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i z budżetu państwa (w ramach konkursów); podejmowanie współpracy w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi.</p> <p>12. Integrowanie i koordynowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i kościoła.</p>
Czas realizacji	Lata 2021-2026
Realizatorzy	Burmistrz Rajgrodu, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, gminne placówki oświatowe i kulturalne,
Partnerzy w realizacji	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Grajewie , placówki ponadpodstawowe, placówki zapewniające schronienie spoza gminy, placówki ochrony zdrowia, specjaliści, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, m.in. organizacje udzielające pomocy rodzinom i

	<p>dzieciom i zajmujące się wspieraniem i upowszechnianiem kultury, turystyki, sportu i rekreacji, jednostki ochotniczej straży pożarnej, oraz Kościołów, społeczność lokalna.</p>
Źródła finansowania	<p>Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni</p>
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> - podniesienie poziomu wiedzy w zakresie właściwego wypełniania roli rodzicielskich, - skuteczniejsze wsparcie dla rodziców mających trudności opiekuńczo-wychowawcze, rodziców samotnych i wychowujących dzieci niepełnosprawne, . - zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci, - podwyższenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce, - wzbogacenie oferty spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży z niej korzystających.

Cel strategiczny 5.	Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego oraz stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju
Cele operacyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich. 2. Podejmowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości
Kierunki działań do celu operacyjnego 1-2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie). 2. Podejmowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży, m.in. opracowywanie i realizowanie programów w placówkach oświatowych i włączanie w ich realizację policjantów.

	<p>3. Patrolowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie; zwiększenie częstotliwości patroli policyjnych w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością, szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych.</p> <p>4. Kontynuowanie przez jednostki gminne i mieszkańców współpracy z policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości.</p> <p>5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego.</p> <p>6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont dróg gminnych, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych.</p>
Czas realizacji	Lata 2021-2026
Realizatorzy	Burmistrz Rajgrodu, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, gminne placówki oświatowe i kulturalne,
Partnerzy w realizacji	Placówki ochrony zdrowia, placówki ponadpodstawowe, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost zasobu wiedzy mieszkańców na temat przestępczości i jej skutków, - ograniczenie przestępczości, w tym wśród młodocianych, - bezpieczniejsze drogi

Cel strategiczny 6.	Wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego
Cele operacyjne	1. Doskonalenie sektora pomocy społecznej w gminie.

	2. Rozwijanie i wspieranie sektora pozarządowego oraz rozszerzanie współpracy z należącymi do niego organizacjami.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1-2	<p>1. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy szerszej współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.</p> <p>2. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet samorządu źródeł finansowania.</p> <p>3. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych – samoorganizowania się, samopomocy oraz tworzenia organizacji działających na rzecz społeczności lokalnej.</p> <p>4. Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych.</p> <p>5. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.</p>
Czas realizacji	Lata 2021-2026
Realizatorzy	Burmistrz Rajgrodu, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, gminne placówki oświatowe i kulturalne,
Partnerzy w realizacji	Regionalny ośrodek Polityki Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grajewie , instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni

Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> - większe kompetencje kadr pomocy społecznej, - wyższa jakość świadczonych usług, - rozwój aktywności mieszkańców, - zwielokrotnienie inicjatyw społecznych, - różnorodność form i lepsza efektywność współpracy z sektorem pozarządowym.
-----------------------	---

3.3 PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sokolniki na lata 2021-2026 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące programy:

- ✦ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- ✦ Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,
- ✦ Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- ✦ Gminny Program Wspierania Rodziny,
- ✦ Program Współpracy Gminy Rajgród z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminy lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów, które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań.

Programy i projekty powinny cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę Gminy i, w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych.

Zaprojektowane zgodnie z zapisami strategicznymi przedsięwzięcia mogą być dofinansowywane m.in. ze środków programów resortowych (np. w ramach otwartych konkursów ofert).

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji.

Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja

wyznaczonych działań zmierza w słusznym kierunku. Monitoring strategii dostarczy również informacji pozwalających na przeprowadzenie jej ewaluacji, która umożliwi ustalenie rzeczywistych rezultatów wdrożenia dokumentu – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ.

Informacja na temat realizacji strategii oraz osiągniętych rezultatów będzie przygotowywana corocznie w formie raportu monitoringowego. Poza oceną wdrożenia zapisów strategicznych, będzie on zawierał propozycje rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

W celu skutecznego i sprawnego opracowywania raportu monitoringowego, Burmistrz może powołać zespół zadaniowy, w skład którego wejdą przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej.

Do oceny stopnia wdrożenia strategii zostaną wykorzystane przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Przygotowany zestaw wskaźników monitoringowych ma charakter otwarty, co oznacza, że w trakcie wdrażania strategii, może być on zmodyfikowany, w tym poszerzony o nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji zapisów strategicznych.

3.4 Zestaw wskaźników monitoringowych

Cel strategiczny 1.:

- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych pomocą w ramach punktu konsultacyjnego,
- liczba grup samopomocowych oraz liczba osób objętych w ich ramach wsparciem,
- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia,
- liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- liczba opracowanych i realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych.

Cel strategiczny 2.:

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba seniorów i osób niepełnosprawnych objętych pomocą społeczną,

- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- liczba osób z *gminy korzystających z klubu seniora*,
- liczba obiektów, w których zlikwidowano bariery,
- liczba nowo utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- liczba osób z gminy korzystających z ośrodków wsparcia dziennego poza gminą,
- liczba osób z gminy objętych całodobową opieką w domach pomocy społecznej,
- liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze i niepełnosprawne.

Cel strategiczny 3.:

- liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezdomności,
- liczba osób i rodzin objętych wsparciem w postaci świadczeń pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i dodatku energetycznego,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba podmiotów ekonomii społecznej,
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie,
- liczba mieszkań komunalnych i socjalnych,
- liczba programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym,
- liczba nowych inwestorów,
- liczba podmiotów gospodarczych.

Cel strategiczny 4.:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba dzieci objętych opieką przedszkolną,
- liczba dzieci do lat 3. objętych opieką,

- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób objętych w ich ramach opieką,
- liczba opracowywanych i realizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka oraz liczba osób nimi objętych.

Cel strategiczny 5.:

- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.

Cel strategiczny 6.:

- liczba pracowników OPS-u, w tym liczba pracowników socjalnych,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspieranych *przez samorząd gminy organizacji pozarządowych*.